3 1761 06633260 2

BRIEF
OTB
041319

MINDRE

FORTÆLLINGER

AF

KRISTIAN GLÖERSEN.

KJÖBENHAVN.

C. A. REITZELS FORLAG.

1887.

C. A. REITZELS FORLAG.

KRISTIAN GLÖERSEN:

Sigurd.

En Fortælling.

1877. 4 Kr. 50 Øre. Indb. 6 Kr.

Fra mit Friluftsliv.

Skildringer fra Jagten og Naturen.

1881. 1 Kr. 60 Øre. Indb. 2 Kr. 85 Øre.

En Fremmed.

Fortælling.

1880. 4 Kr. Indb. 5 Kr. 25 Øre.

Laura.

Fortælling.

1883. 2 Kr. 75 Øre. Indb. 4 Kr.

Småting.

Studier og Fortællinger.

1881. 2 Kr. 25 Øre. Indb. 3 Kr. 50 Øre.

Fra Nord og Syd.

Fortællinger og Skitser.

1884. 2 Kr. 25 Øre. Indb. 3 Kr. 50 Øre.

Dagligdags.

Fortælling.

1886. 4 Kr. Indb. 5 Kr. 50 Øre.

KRISTIAN WINTERHJELM
(JOHANNES NORMAN):

Til Statsraadstaburetten. 1882. 8 Kr. Indb. 9 Kr. 50 Øre.

Fritz Randel. 1883. 4 Kr. 50 Øre. Indb. 6 Kr.

Intermezzoer. 1884. 1 Kr. 75 Øre. Indb. 2 Kr. 75 Øre.

Intermezzoer. Ny Samling. 1885. 3 Kr. 25 Øre. Indb. 4 Kr. 75 Øre.

Farvel Hansen! Billeder i Rødt, optegnede ved Badestedet. 1886. 4 Kr. Indb. 5 Kr. 50 Øre.

Naturalisterne. En Sommerskitse fra Stockholms Skjærgaard. 1886. 2 Kr. Indb. 3 Kr. 25 Øre.

698

MINDRE

FORTÆLLINGER.

AF

KRISTIAN GLÖERSEN.

KJÖBENHAVN.
C. A. REITZELS FORLAG.
1887.

brief
PTB
004.319

Kjöbenhavn. — Bianco Lunos Kgl. Hof-Bogtrykkeri (F. Dreyer).

INDHOLD.

	Side.
På vildsomme stier	1.
Juleglæde	51.
Fanny	107.
Med fuld musik	141.
Vor bordfælle	159.
1870 i en norsk småstad	171.

På vildsomme stier.

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/mindrefortllin00gl

I.

Fuglehavn er en af de mange lodsstationer på vor sydlige kyst. Udenfor stænger ingen större öer, og man ser langt og vidt tilhavs fra de nögne berg og rabber, der giver ly for det lille strandsted, som har bygget sig neden under dem rundt den ikke store, men dybe vig.

Husene ligger der mellem klipperne, som det kan falde sig, for det meste nette og vel stelte, malede hvide, röde eller gule. De er boliger for lodser og fiskere. Der findes også et par håndværkere og handelsmænd.

Vigen danner en fortrinlig bådhavn. En række skjær og holmer i langstrakt bue udenfor giver en solid og sikker bölgebryder. Havet kan tordne og bröle, hele rækken af skjær og holmer være ganske borte, dækket af vildt skummende brådt. Inde på havnen er det roligt som på mors stuegulv, — så siger lodserne.

For större skibe er havnen ikke rigtig passende, især hvis veiret falder östligt og er altfor

stridt. Havnen er vel trang, ankergrunden ikke ganske sikker. Indlöbet er rent, men dygtig knebent. Det er derfor kun i nödsfald, og når anden havn vanskelig kan tages, at större skibe söger herind.

Torjus Johnsen havde en række af år været „konge“ derude. Han var ikke netop anerkjendt som sådan af de evropæiske stormagter, men vel af stormagterne i Fuglehavn, det vil sige de andre lodser. Dette kongedömme er ikke arveligt. Det vindes, som kongedömme i de ældre tider vandtes, ved personligt mod og dygtighed.

Når en sådan konge er afgået ved döden, — det vil da som tiest sige: når sjöen for stedse har taget ham i favn og selv besörger hans gravsang, — eller når han, hvad der vel kan hænde en gang i et århundrede, blir så gammel, at han må trække sig tilbage fra det hårde arbeide, da kan der være fler kongsemner blandt lodserne i en sådan udhavn.

Så begynder der en kamp, og den kan nok gå på livet lös. Det gjælder at hævde sig som den dygtigste, den mest uforfærdede. Og dette får vises gang på gang, i storm og i stille, når det gjælder at seile på harde livet, at borde og bjerge skuder i den yderste nöd, når ingen anden kan det, — og når det gjælder at bruge hvert lidet blaf, at stjæle vind, gjöre op regningen med ström og tidevande og så tage skuden för nogen anden.

Og tungest veier, — det skal siges, — hvem der er mest uræd for eget liv, når det gjælder at lægge ud for at frelse mennesker i dödens angst, hjælpelöse på strandet eller drivende vrag, lægge ud, når andre står blege med foldede hænder og be'r for dem, de ikke kan hjælpe.

Har så en vundet sin stilling, forrangen for de andre, så er han efter stiltiende overenskomst „konge", förste mand i laget, og hans magt er ikke ringe. Ingen pröver mer at gjöre ham rangen stridig. Han över et slags overstyre og ordner med lodsningen der på stedet. Han rådspörges og giver ordre i vanskelige tilfælde, skiller trætte og skifter ret, — alt roligt, uden videre snak, næsten aldrig med myndige ord, altid med overlegenhedens stilfærdige magt. Myndig, også i ord, er han först da, når det rigtig kniber, når alle står rådvilde, når det gjælder liv og död.

Torjus Johnsen var nået op til at bli en forholdsvis gammel mand, opimod de seksti, men stærk og rörig endda.

Gunnar, hans sön, havde faret en del år til sjös. De sidste fire år havde han været hjemme og övet sig op som lods. Torjus var i al stilhed kry af sönnen sin. Han havde sat ham det mål, at han skulde se at bli konge efter ham, og Gunnar fandt målet höveligt.

I förstningen havde han været på båd med faderen. Det sidste år havde han fået lodspatent og egen båd. Det var faderens hemmelige fryd

at se, hvordan sönnen tidt tog luven fra ham, når begge var ude på en gang. Derom sagde han dog ikke större, syntes snarere muggen og var slem, når han mente at have fundet en feil ved Gunnars manövrering eller andet, han kunde hænge sig i.

Gunnar havde et jevnt og muntert sind, og han smilte for sig selv, når gamlen var rigtig grætten mod ham. Han vidste godt, at det var hans måde at rose ham på.

En höstdag bröd der lös en af disse jevndögnsstorme, som strör skjærgården og stranden over med vrag, og landjorden med de sidste, visne blade.

Gamle Torjus var ude, da stormen rög op.

Han vendte aldrig hjem igjen, men der blev fundet nogle vragstumper af hans båd.

II.

Inden året var omme, havde Gunnar Johnsen opfyldt det löfte, han havde givet sin far, og var da af alle erkjendt for konge i Fuglehavn.

Han var nu fem og tyve år gammel og den stouteste og kjækkeste kar på lang lei. Mor hans tog en dag fat på ham og sagde, at hun syntes, det nu snart kunde være på tide, at han giftede sig. Han bare lo:

„Hvorfor det, mor?“

„Men du ved, Gunnar, det er ikke godt for mennesket at han er alene.“

„Nei, det kan være sandt nok, mor. Men jeg er jo slet ikke alene, — jeg har jo dig.“

„Å nei da. Du skjönner da vel, det er ikke slig ment. Der står jo skrevet: vorder frugtbare og mangfoldige og opfylder jorden.“

„Hm, — det var vel den gang det, — jeg synes, her er fuldt nok för, jeg,“ mumlede Gunnar, mens han stellede med piben sin.

„Hvad siger du, gutten min?“

„Å, ikke noget videre, mor. Men, ser du, jeg har ikke havt stunder til at tænke på sligt.“

Moderen strikkede ivrigt videre på sin strömpe og sagde:

„Det kan være så usikkert, hvor længe du har mig, Gunnar. Og det vilde være så godt for mig at vide, at du havde fået dig en bra kone i huset. Sig mig, har du aldrig tænkt på nogen?“

„Å nei, jeg har nok ikke det heller.“

„Jeg tænker nok, Gunnar, at hvis du vilde ha' Antonie Halvorsen, så sagde ikke hverken forældrene eller hun nei til det. Og far hendes har handlet godt i de sidste par år, har tjent bra både på sild og makrel. Nu har han begyndt at skibe ud hummer og laks til England også.“

„Hm, — jeg vilde nok heller gifte mig med laksen og hummeren hans da, end med Tona.“

„Nu snakker du rigtig stygt, gutten min.“

„Ved du, mor, Tona er altfor fin for mig. Da jeg for otte dage siden havde lodset Fortuna, den Bremer-skuta, jeg fortalte dig om, ind til Tönsberg, traf jeg hende på gaden der. Da gik hun sammen med nogle farlig fine frökener, og da jeg hilste på hende, lod hun, som hun slet ikke så mig. At hun gjorde det, er jeg sikker på, for hun blev så röd som en kogt hummer, da en af frökenerne spurgte: hvad var det for en simpel fyr, fröken Halvorsen? Det er sandt, at jeg för har syntes ganske godt om Tona, og jeg kan skjönne, du har lagt mærke til det mor,“ sagde Gunnar med et smil, „men det er slut med den ting nu. Sligt noget, som vil være fröken, passer nå heller ikke her i huset.“

Der blev da ikke talt mer om den ting for det förste. Moderen, der syntes, at ingen var for fin eller for god til hendes gut, blev inderlig forarget over Antonies opförsel. Hun havde tænkt sig det så gildt, om han kunde fået Antonie Halvorsen, der var den rigeste og fineste jente i Fuglehavn. Med et suk opgav hun nu den tanke og strikkede videre på sin strömpe.

„Gunnar Johnsen kan få, hvem han vil, han,“ sagde de unge gutterne i Fuglehavn sig imellem, og det samme tænkte nok de unge jenterne, men de sagde det ikke.

De havde alle et godt öie til ham, og hjerterne slog fortere, og öinene tindrede ham imöde, når han på sin rolige måde — sådan törmorsom — snakkede med dem og så på dem med de skarpe, lidt dybt liggende, gråblå öine.

Der var en af dem, som holdt af ham dybere, alvorligere end nogen af de andre. Hun hed Olette, et navn blandt fler underlige, som man af og til kan finde på de kanter. Hendes far, Knut Andersen eller Knut Nabben, som han oftest kaldtes efter stedet, han boede på, var bådbygger. Han var for en del år siden kommet et steds vesterfra og havde slået sig ned her med sin familie.

De hörte til de vakte, og Knut var ganske god til at holde opbyggelser, men han brugte

ikke at reise omkring. Han var flink bådbygger, men familien var stor, hans hustru sygelig, var lidt underlig iblandt også, og det var mangen gang småt nok for dem.

Olette var den ældste, bare sytten år forresten, og hun måtte hjælpe til med alt i huset, ja var egentlig den, som stod for det indvendige stel der, så hun slap nok at sidde på stas og fange dumme tanker.

Men det gjorde hun alligevel, hvor travelt hun end havde. For anderledes vilde nok ingen der have kaldt det, at hun havde lagt Gunnar Johnsen for elsk. Og det havde hun også selv fra först af syntes, da hun en dag skjönte, hvordan hun havde det. Det var jo bare tul og töv og noget, som aldrig kunde bli til noget. Det var derfor bedst at slå det væk så snart som muligt.

Men det var ikke af det slags, som lod sig slå væk. Hendes kjærlighed voksede dag for dag og tog snart al magten over hende. Det hjalp ikke, at hun gang på gang målte afstanden mellem dem, — han förste mand der på stedet, som kunde vælge blandt de mange velstående og vakre jenterne der, og så hun, fattig og — — ja, havde hun endda været vakker, men — —

Nei, det hjalp ikke. Stærkere og stærkere tog kjærligheden hende og til slut så mægtig, at hun syntes, hun kunde ikke leve, om hun ikke kunde få Gunnar Johnsen.

Men det var jo umuligt, ja så rent, rent umuligt, og der var ingen udvei dertil, nei ingen.

Og alligevel kom hun tilbage dertil gang på gang. Håbede hun da trods alt? Hun vidste ikke, tænkte nok, hun havde opgivet alt håb, havde egentlig aldrig håbet, mente hun, havde bare elsket.

Det var en kveld om våren. Hun sad ved det åbne vindu oppe på kvisten, hvor hun og et par af hendes små söskende lå. De sov alt södeligt.

Det havde været en varm og stille dag, en af de förste, der bringer ordentligt sommerbud. Solen var længst gået til hvile, men hun sad endnu ved det åbne vindu, hvorfra hun så ud i den dæmrende vårkveld. En bogfink lod höre sin korte elskovssang om igjen og om igjen fra et af de forkröblede træer, der havde kloret sig fast under bergvæggen, hvor huset lå.

Olette havde taget af sig livstykket og löst sit hår, der faldt ned over hals og skuldre, var så bleven siddende med hænderne örkeslöse i sit fang, mens hun så ud over sjöen og holmerne, der dunklere og dunklere tegnede sig mod sjöens stille speil.

Den milde luft, der strömmede ind til hende gjennem det åbne vindu, var svanger med vårens vågnende, rige liv, svanger med dårende drömme, og hun gav sig hen i dem som aldrig för.

Hvorlænge hun havde siddet så, det vidste hun ikke, da hun vågnede ved, at det viftede vel kjöligt ind til hende fra den svage sjöbris, som nu tog til at stryge ind over landet.

Med et suk reiste hun sig for at lukke vinduet. Å nei, — det var og blev nok bare, bare drömme!

Var der da ingen udvei, — ingen hjælp? —

Men der står jo dog skrevet: Alt, hvad I bede om — —

Å min Gud, om hun turde!

En stjerne randt op i hendes sind lysende og klar. — Jo, jo, hun turde!

Og hun sank ned på knæ, og hun bad, bad, mens tårerne trillede, hendes kinder brændte, hendes hjerte bankede, så hun måtte trykke de foldede hænder fast ind mod det unge bryst.

Og hun gav Gud det löfte, at hun skulde elske ham alle dage, hvis han bare vilde lade hende få Gunnar Johnsen — — „ja, jeg skal elske dig alle dage og aldrig glemme dig, indtil mit livs sidste, salige ende!“

Længe lå hun sådan og bad og bönfaldt, altid det samme op igjen og op igjen. Hver gang sluttede hun med sit löfte og disse ord, som havde fæstet sig hos hende fra den gang, hun havde hört dem, da hun blev konfirmeret.

Og håbet sank ned i hendes sind, håbet om, at Gud vilde höre hendes bön.

Nei, så lykkelig havde hun ikke været på længe, og det var lyse drömme, som vuggede hende ind i sövnen, da hun endelig lagde sig i sin seng og drog det tarvelige åklæde over sig.

III.

Det er kanske ikke så mange, som vil finde det vakkert i Fuglehavn. Der er jo bare disse nögne rabber, disse fattige berg og hamrer, til afveksling en liden sandstrand inde i en og anden vik, og så lidt skrånende, grönklædt lænde, som strækker sig et stykke indover landet, til også det skjæres af ved en nögen bergryg, som lav og skaldet siger stop til alt dette næsvise grönne, som endelig skal dominere sommerstid.

Og dog er der vakkert på sin vis. Der er den vide udsigt over havet, det mægtige, lunefulde, evigt vekslende, med de pragtfulde lysvirkninger, det mangfoldige, rige liv. Og landet, — ja, berg og klipper har både form og farver, og i revner og klöfter, hvor de byder skjærmende ly, trives plantevæksten, eiendommelig, rig og frodig.

Går du lidt omkring der indover blandt klipperne, så vil du, ret som det er, komme ind i en eller anden liden dal, sådan en liden dal i lommeformat. Der er små skoger — også i lommeformat: knudrede egetræer, alm, hassel, hvidtorn, vilde æbletræer, en og anden forkommen furu, der vilde bli ræd, hvis den traf på en vel-

voksen kar af familien fra de store skoger inde i landet. Og der vokser frodig underskog af björnebær, bringebær og berberis, mens caprifolium kryber hen over stenene, pynter dem med sit gråblågrönne lövværk, slynger sig op om busker og træstammer og videnom udsender sin duft fra de åbne, vakkert formede, hvidgulröde blomsterklaser.

Her er lunt og stille, og du kan tro dig hensat i en bitte liden verden for sig selv. Over dig ser du det grönne lövtag og derimellem de seilende, hvide sommerskyer, og gjennem klöften, der danner indgangsporten til denne lille, bortgjemte alfeverden, blinker en smal, glitrende stribe af havet der langt, langt ude.

Det var en söndag på forsommeren. Gunnar Johnsen havde læst teksten for sin mor og havde så ranglet indover landet. Det var stille og varmt, og han var just kommet ind i en af disse smådale. Der var fristende skygge, og det kunde være godt at tage en liden kvil på bakken med det blöde græs der under træerne.

Han lagde sig ned med hænderne foldede under nakken og stirrede gjennem glötterne i lövtaget op på de sagte drivende skyer, og hans tanker drev med, som det kunde falde sig.

Det tiskede og hviskede så underligt i det unge, fuldt udsprungne löv, der var en næsten dövende duft af frodigt græs og blomster, der holdt bryllup, — humlerne for om, var ubudne,

men velkomne gjæster, sörgede for musiken, — sommerfuglene sörgede for flagdekorationer og indbildte blomsterne, at de var forelskede i dem, — — snart sov Gunnar södeligen.

Om nogen tid havde han den eiendommelige fölelse, som man undertiden kan få i sövne, — at det er noget om at gjöre, så man bör vågne, en fölelse, som enkelte mennesker altid får, når nogen står og ser på dem, mens de sover.

Da han vågnede, mödte hans blik et par öine, som var fæstede på ham. Det var kun et öieblik, — så löb hun sin vei, som eiede öinene.

„Men det var jo Olette Nabben,“ tænkte Gunnar. Han satte sig op, råbte på hende, men hun bare skyndte sig afsted.

Hm, — det var da nogle forunderlige öine, hun havde, — og han kjendte sig ganske varm efter det blik. Det var pudsigt nok, men det var, som om han aldrig havde set Olette för nu. Mon hun ikke i grunden var vakker den jenten?

Han reiste sig og ruslede hjemover, men måtte hele tiden gå og fundere på dette, og han kunde ikke få de öine ud af sit minde.

Olette havde også taget sig en liden tur på egen hånd den söndag. Hun var slumpet lige på Gunnar, var så uvilkårligt bleven stående og se på ham, som han lå der og sov. Hun havde forskræmt taget flugten, da han vågnede. Hun havde hört, han råbte på hende, men havde da skyndt sig endda fortere afsted.

Da hun kom hjem med bankende hjerte og hed i hovedet, var hun i grunden ærgerlig på sig selv. Hvorfor havde hun löbet så dumt afsted, akkurat, som om hun havde gjort noget galt, og hvad måtte vel Gunnar Johnsen tænke?

Gunnar og Olette mödtes herefter oftere. Der var ingen aftale truffet, intet stevnemöde på nogen vis. Men det var alligevel underligt, hvor tidt de to tilfældigvis traf sammen.

Når det var fint veir, og Olette med et par af sine yngre söskende om morgenen var roet ud på en af fiskegrundene for at skaffe en „koking“ eller to, så kom som tiest Gunnar Johnsens skjægte og lagde sig på samme plads og altid så nær, at der kunde veksles et par ligegyldige ord.

Når Olette havde vask og med stampen på trillebören drog det lille stykke over odden til skyllebækken, som faldt ud der, — tungt nok for hende med bören, — så traf det oftere til, at hun mödte Gunnar Johnsen, som tilfældigvis var ude for at se efter et eller andet, og når han så på sin myndige vis böd sig til at hjælpe og vilde tage bören fra hende, nyttede det lidet for Olette, at hun prövede på at sætte sig derimod. Men når han vilde slå sig til ro der ved bækken for at vente, til hun var færdig, og så trille bören hendes hjem igjen, da fik han ikke lov til det.

„Her kan komme fler end mig idag,“ sagde hun, „og jeg kan ikke være bekjendt af slig

vaskerhjælp.“ Og hun lo og så på ham med bönlige öine.

Gunnar syntes, der var mange ting, som han skulde snakke med Olette om. For det stod mer og mer klart for ham, at skulde nogen bli hans hustru, så fik det bli hun. Men det var så rart med det: hver gang, han traf sammen med hende, så blev det til ingen ting. Det var bare sådant löst snak, som han kunde sige til alle jenterne der, — ja ikke så meget engang, for han kom sig aldrig til at drive spas med Olette på den måden.

Det var en gang, han nede på bryggen havde jönet med en del jenter. Olette var kommet til, uden at han havde set det. Da han så blev hende var, — hun havde set så underligt på ham, — så var han först med engang blevet som målbundet. Så blev han ærgerlig på sig selv og fölte sig drevet til at gå videre.

Han havde greiet alt med lodsbåden, som lå ved bryggen, for at gå ud. Han sprang ombord i den og råbte:

„Kom nå, hvis det er nogen af dere, jenter, som våger at fölge mig til havs!“

Straks sprang der en fire, fem jenter ombord til ham under megen latter og kommers.

Olette stod igjen på bryggen. Der var et lyn i hendes öie, da hendes blik streifede Gunnars. Hun gik roligt ned til stranden og gav sig i færd med at renske og vaske den fisk,

hun båd i båd med Gunnar havde trukket samme morgen.

„Er dere gælne, jenter?“ råbte Gunnar, og vilde jage dem i land, „så mye dækslast er her ikke plads til!“

„Men du bad os jo, — du bad os! — Vi vil være med! — Vi vil ikke i land igjen!“ skreg og lo de.

Der blev et svare jag og spektakel, för han fik dem i land. Han måtte bruge magt og tage fat både her og der. Gunnars öine sögte alt imellem stjålent ind til hende, som stod igjen inde på stranden, og han så, hun havde svært mas med at renske fisken.

Hun havde nok öinene om sig alligevel, endda han aldrig mærkede, hun så på ham, for hun blev ganske röd, når han måtte tage jenterne om livet og kaste dem i land, mens de skreg og lo og sprællede.

Han brændte efter at få sagt hende et par ord, för han satte afsted, — når han bare havde kunnet finde nogen, — havde endda de andre tösene været undaf!

Men de floksede og vilde ombord igjen, så han måtte skynde sig at sætte af fra bryggen.

Det var frisk bris, næsten kuling. Han havde snart nået til udlöbet og lagt båden i kurs for udseilingen.

Han reiste sig, så ind mod hende, som

endnu holdt på med fisken der nede ved stranden, og han svang sin hat.

Hun ikke så meget som så op engang.

Men de andre jenterne viftede med forklæder og törklæder, som om de var gale.

Den dag seilede Gunnar så uvorrent, som om det gjaldt at tage prisen i en kapseilads, og den framslængingen, han havde med ombord, var aldrig i sit liv blevet så syndigt vasket för.

Nogle dage syntes det, som Olette veg undaf for Gunnar, og han blev ilde ved, da han mærkede dette.

En söndag, da de andre var i kirke, og Olette alene hjemme for at stelle i huset, trådte Gunnar ind til hende. Hun vilde flygte fra ham, så meget mer, som hun endda gik der i skjört og nattröie efter morgenstellet.

„Olette, du må ikke gå fra mig, — jeg må få snakke med dig, — jeg holder det ikke ud ellers.“

Der var en så alvorlig bön i hans öie og i hans stemme, at hun ikke kunde sige nei.

„Du får vente lidt, til jeg får flid mig da,“ sagde hun, idet hun löb opad trappen til sit værelse.

Om et kvarters tid, — Gunnar syntes, det var farlig langt, — kom hun ned igjen i sin söndagskjole. Den var tarvelig nok af mörkt verken, men med en hvid strimmel om halsen. Han syntes, han aldrig havde set hende så

vakker för, og slig farve, som hun havde fået i kinderne!

Der blev nu snakket ud mellem dem, og han fik sagt hende alt, han vilde. Han endte med at tage begge hendes hænder og spörge hende, om hun vilde bli hans hustru. Der kom ikke noget svar straks. Han drog hende ind til sig og gjentog spörgsmålet.

„Ja,“ sagde hun stille, „ja, Gunnar! Dig har jeg fået af Gud.“

Han smilte over hendes ord, syntes ellers, det var vakkert sagt. Han vidste jo ikke, hvad betydning ordene havde for hende. Hun kunde heller ikke komme sig til at fortælle ham det. Da havde hun måttet gjemme sig bort af skam, syntes hun. Men hun takkede Gud, — å, hvor hun takkede ham, fordi hun var så vidunderlig bönhört.

Folk havde ikke lagt videre mærke til, at disse to havde noget sammen. Det kunde jo heller ikke falde nogen ind, at Gunnar Johnsen vilde tage en slig en som Olette Nabben.

Det vakte derfor, som rimeligt kan være, stor forundring og hos somme ærgrelse og misundelse, da det blev kjendt, at Gunnar og Olette skulde have hinanden.

IV.

I Fuglehavn regnedes ikke Olette for at være vakker. Hun var ikke hvid og röd, havde ikke de solide, fyldige former, som udmærkede de jenter, som der holdtes for vakre. Hun var snarere slank og let bygget. Hendes hudfarve var mat bleg med et skjær af brunt, af den slags, som sol, veir og vind ikke bider synderligt på.

Gunnars mor var blevet ilde ved, da han fortalte hende, hvordan det havde sig mellem ham og Olette. Hun vidste jo ikke andet end godt om de folk på Nabben, men alligevel — —

Hun fandt sig dog bedre deri, efter hvert som hun blev mere kjendt med Olette og fik se, hvor ferm og flink hun var i huset.

Bryllupet stod ud på hösten i Gunnars hjem, hvor der var bedst rum og bedst råd. Hans mor havde villet det således, og folket på Nabben havde ikke havt videre at indvende.

Men der havde dog stået en liden strid. Knut Nabben havde stillet det vilkår, at der ikke måtte danses og ikke drikkes brændevin. Det sidste havde Gunnar gjerne gået ind på. Der var nu for tiden ingen, som var synderlig hard på brændevinet i Fuglehavn, så det var der ikke

mange, som vilde savne. För i tiden havde det været anderledes. Men en liden svingom syntes nok Gunnar, de burde ha' ved en leilighed som denne.

Knut rystede på hovedet og læste op for ham en hel del om kjödslyst, öienslyst og livets forfængelighed. Han vilde aldrig begå den synd, sagde han, at være med, hvor sligt bedreves. For resten kunde Gunnar bare spörge Olette, så fik han vide, hvad hun mente om den ting.

Ja, Olette mente som forældrene. Hun havde altid hört, at dans skulde være sådan svær synd. Gunnar prövede at overbevise hende med spög og med alvor, var forresten ikke svært drevet i theologisk disputerkunst. Det endte med, at hun slog armene om hans hals, lagde sig ind til ham og sagde:

„Kjære Gunnar, jeg tror, du kunde få mig til at glemme alt, alt — uden Gud, som jeg har få't dig af.“

Så blev der da slået en streg over dansen også.

Da det led ud over kvælden på bryllupsdagen, holdt Knut Nabben en opbyggelse. Han valgte til tekst de ord: „Forbandet er den mand, som holder kjöd for sin arm, og hvis hjerte viger fra herren,“ og han talte både længe og vel i ustanselig ström, med syngende, vestlandsk mæle.

Gunnar syntes, Knut var rent utrulig til

at lægge ud, næsten lige god som den unge presten, som havde viet ham og Olette. Men det varede, og det rak, og han syntes, den rægle tog til at blí lovlig lang.

Olette fandt, det var så sandt det, hendes far sagde. Vi glemte vist altfor ofte Gud for menneskers skyld. Men det vilde hun aldrig gjöre. Hun elskede Gunnar, ja, — å hvor hun elskede ham! — Men netop derfor vilde hun aldrig glemme den, som så forunderligt havde bönhört hende.

Da det led på, greb hun sig i, at hun ikke længer hörte, hvad der blev talt. Ordene havde en tid draget som tomme lyd forbi hendes ören. Thi al hendes tanke havde samlet sig omkring Gunnar, og hun sad bare og længtede efter at få have ham for sig selv. De havde jo siddet så strunke og stive hele tiden.

Hun blev rent forskrækket, og blodet jog op i hendes kinder, da hun vågnede op og kom til bevidsthed om sine tanker og sin længsel. Herre Gud! mon det var en synd?

V.

Så kom der lykkelige dage, lykkelige uger, lykkelige måneder, og det var, som om dette aldrig kunde få ende. Det var nyt hver morgen og nyt hver kveld, altid gildere og gildere at være Gunnars hustru. Så syntes Olette.

Det vistes nok også på hende, for så vidt som hendes öine havde fået en mer strålende glans, og hun var lettere og kvikkere i al sin gjerning. Ellers var hun nu stilfærdig og nokså fåmælt, når hun var sammen med andre.

Af og til tittede en og anden af de ældre lodshustruer i Fuglehavn indom Gunnars mor for at få sig en kaffetår og slå af en liden sladder, og kanske også for at se, hvordan den unge kone i huset tog sig ud, og hvordan hun stelte sig. For de havde ikke havt videre imod at få noget at sige på hende. Hun havde jo så skammeligt gået i veien for deres egne dötre. Hvem som helst af dem, mente de, havde jo passet langt bedre som ungkone i Gunnar Johnsens hus.

Men ved sådanne leiligheder var Olette så afböiende og på samme tid så imödekommende

mod de gamle, så flink til at nöde dem med kaffe og kringler, tilsyneladende så villig til at höre på deres historier og uden modsigelse modtage en uendelighed af gode råd, at hun på det nærmeste afvæbnede dem og næsten bandt deres tunger. Dommen i Fuglehavn kom derfor snart til at lyde på, at Olette — til hende at være — slet ikke var så gal i sit hjem. Der var jo meget i hendes stel, som kunde været anderledes og bedre, gubevars, men en kunde nu ikke forlange al ting af en, der ikke var kommet af bedre folk.

Var Olette alene med Gunnar, var hun en ganske anden, og det var nok godt, at ikke Fuglehavns skikkelige husmödre så hende da. Der var i hendes karakter en egen blanding af skyhed og lidenskab.

Til sine tider kunde hun være heftig, brændende, næsten vild i sin kjærlighed til ham. Hendes öine funklede, hendes kinder glödede, og hun krystede sig ind i hans favn, som om hun aldrig vilde slippe ham mere.

Til andre tider var hun bange og sky, blikket tilslöret, kinden bleg. Hun bad skjælvende for sig, når han vilde kjærtegne hende og tage hende i sine arme. Men der var bag denne angst noget lokkende, noget dragende, noget: jeg vil — jeg vil ikke, som virkede næsten end mer dårende end til andre tider hendes lidenskabelige hengivelse.

Thi Olette frygtede iblandt, frygtede for selve sin kjærlighed, der truede med ganske at tage al magten over hende, truede med at overskylle hendes kjærlighed til Gud. Ja, så fölte hun det, når hun iblandt kom til besindelse.

Hun havde været vant til hver kveld at læse en stub i en andagtsbog og bede sin aftenbön. Det overholdt hun også nu, og Gunnar sagde intet mod dette, fandt det snarere vakkert. Men så en kveld, han kom hjem til hende, efter at han havde været ude i fler dage og nætter, så blev det glemt i gjensynets glæde og kjærlighedens rus, og det hendte nok oftere.

Thi også Gunnars ellers rolige sind blev mer og mer betaget af hans unge hustru, der gav ham en kjærlighed, som han aldrig havde drömt om. Denne underlige blanding af fromhed og sanselighed, modsætningen mellem hendes rolige, adstadige væsen i det daglige, og når der var andre til stede, og hendes nervöse elskov, når hun var alene med ham, — alt dette greb ham med dårende magt.

Når det var hårdt veir, og Gunnar var ude, kunde hun ofte stå op midt på natten, kaste på sig nogle klæder og så kravle op til udkigsposten. Der stod hun så længe og stirrede ud over sjöen, hvor hun i mörket ingen ting kunde se uden af og til de hvide, fosforlysende, skum-

mende bölgekamme og de vilde, brusende brådt rundt skjærgårdsrækken, mens stormen slog klæderne tæt om hendes smidige krop og legte med hendes löste hår, der fra hendes nakke flöd ud i en bölgende ström.

Da Gunnars mor fik rede på dette, skjendte hun på hende. Sligt sömmede sig ikke for den, der var Gunnar Johnsens hustru. Tænk, om nogen så hende på slig tåbelig færd! Og desuden fik hun huske på, at Gunnar var i Guds hånd.

„Ja, jeg ved det, — og det er ikke egentlig, fordi jeg er ræd, men — —“

„Nå, hvad er det om at gjöre da?“

„Å, det er bare det, at — — ja, ser du, når Gunnar er ude i slige nætter, så — — ja, så synes jeg, at jeg ligesom er ham mer nær, når jeg kan stå deroppe og se ud over sjöen.“

Gunnars mor så på hende. Et smil drog furer om hendes mund. Hun strög Olettes hår og sagde:

„Ja, ja, barnet mit, Gunnar er nok værd, at du holder af ham, som du gjör. Men du får nu huske på, at en skal holde måde med al ting også. Da rækker en længst, ser du.“

Ellers var det sandt, at Olette var kjæk nok og som de fleste kvinder på de kanter fortrolig med sjöen og al slags sjöbrug. Det

var hendes store glæde, når hun i magsveir fik være med Gunnar, naar han lå ude og dorgede makrel eller krydsede efter fartöier, og mangen gang seilede hun da hans båd alene hjem igjen, når han som lods var gået ombord i en skude.

VI.

Gunnar og Olette havde været gifte et år, men der var ingen udsigt til, at der vilde komme börn. Den, som lod til at föle sig mest skuffet over dette, var gamle mor Johnsen. Hun syntes, det ligesom hörte til nu, at der kom småfolk i huset. Det kunde være så hyggeligt at få sligt at stelle med. Hun havde i årets löb allerede fler gange trukket frem en af de tunge dragkisteskuffer og rodet om mellem noget gammelt barnetöi, som havde ligget der og gulnet, siden Gunnar var liden. Med et suk havde hun sidste gang lukket skuffen, for nu havde hun opgivet håbet om, at der skulde blive brug for barnetöiet for det förste ialfald.

Det led mod slutningen af september. Veiret havde i flere dage været uroligt og stormende. Fiskerne havde næsten slet ikke kunnet komme på sjöen, og af lodserne havde kun en to, tre af de flinkeste, og som havde de bedste bådene voget sig ud et par gange, men havde i regelen måttet söge havn enten her eller i Vrængen eller Langesund.

Fler forlis var spurgt både östenfor og vestenfor. Enkelte vragstumper havde også fundet vei til skjærene udenfor Fuglehavn. Rundholter, ræer, nogle planker og bord var kastede op på skjærene, ind mellem dem eller over dem og havde, tildels malede i stumper og stykker, drevet ind i havnen, hvor de blev fisket op for at bruges til ved.

En engelsk brig havde en nat uden lods seilet sig op på en af de slemme skjær vestenfor indlöbet til Langesund. Gunnar og en anden Fuglehavnslods, Jörgen Berget, der den dag var med ham, havde ved ypperlig manövrering og under meget vanskelige forhold bjerget mandskabet, som de bragte i god behold ind til Langesund. Næste dag kom de efter en strid seilads hjem til Fuglehavn, hvor fler af de gamle havde rystet på hovedet, da Gunnar og Jörgen lagde ud, og ment, det var uvid i sligt veir.

Gunnar, Jörgen og et par lodser til stod tidligt om morgenen et par dage efter oppe på udkigsposten. Stormen havde nu givet sig. Der var intet skib at öine, men en hel del fiskerbåde roede udover. Der var så lidet drag i luften, at det ikke lönnede sig at före seil. De vindblaf, som kom, slog snart fra en og snart fra en anden kant. Dönningen gik höi endda, men det ænsede de ikke stort. De skulde jo ikke så langt ud, vilde söge i læ af skjær og holmer

og friste at drage en „koking“ fisk, som det havde været uråd at få fat i nu snart en uge.

„Idag får vi ud, gutter,“ sagde Gunnar.

„Ja, alle mand lægger på sjöen idag,“ sagde Jörgen.

„Jeg ser det, men det kan hænde, de blir glad til, de snur næsen hjemover om ikke så længe.“

„Tro det? — barometeret er steget.“

„Han er sgu ikke at lide på lel,“ mente en gammel lods, „se på de små skybankerne, som kræker op der i sydvest.“

„Han tör bli strid nok til kvelds,“ sagde Gunnar, „men ud får vi. Jeg tænker, sydvesten har sat adskillige skuder under land.“

Det var vakkert at se ud over sjöen nu deroppe fra udkigsposten: lange, bulede, blanke bårer — af og til med skummende kam — der langsomt hævede og sænkede sig med solglitter som lange guldstriber yderst ude, — svære grundbrådt som kjæmpefontæner, der med lange mellemrum hævede sig over de dybt liggende båer, — skummende fos over skjærene, hvergang dönningen tilsyneladende så jevnt og roligt væltede sig op over dem.

„Tag mig med, Gunnar!“ bad Olette, da han i en fart havde fået i sig en kaffetår og stod færdig til at drage afsted.

„Ikke idag, Olette.“

„Men hvorfor ikke, så vakkert veir, som det er?“

„Å, det er ikke at stole på, ser du.“

„Pyt, får du lodsning, skal jeg så gladelig seile båden hjem.“

„Ja, det siger du nu. Men hvis du nu uforvarende kom til at sætte kursen over et grundbrådt?“

„Å, du ved godt, jeg kjender alle båer på lang lei lige godt som du selv.“

„Det er sandt, — du er flink, Olette. Men, som sagt, det tör bli stridt nok inden kvelden, så du får nok vakkert bli hjemme. Jeg ta'r Jörgen med på båden idag.“

„Men skal han ikke gå ud for sig selv?“

„Nei, vi er ble't enige om at fölges.“

„Tror du da, det er farligt?“

„Ikke netop det. Men det kan nok hænde, der vil trænges voksen kar i båden, om en skulde få skude at lodse.“

Hun lagde armene om hans hals:

„Gunnar, — vær forsigtig!“

„Du er vel ikke ræd, Olette?“

„Å nei, men jeg vilde så gjerne fulgt dig idag.“

En stund efter gled Gunnars båd langsomt udover. Gjennem det trange indlöb måtte de tage de lange årer tilhjælp. Udenfor faldt der lidt mere vind, ustö, men let. Længer og længer bares båden væk, stigende og synkende på de

lange, undertiden blanke, undertiden let krusede bårer.

Ud på eftermiddagen tog sydvesten på igjen og holdt ved til på morgensiden. Somme kast var den altid strid nok, men blev dog ikke til storm. Morgenen randt solklar op, og der var næsten ganske stille. Det lod til, at stormrierne var over for denne gang.

VII.

„På Rangbåen, sa'e du?“

„På Rangbåen.“

„Var sjöen svær derude da?“

„Å, ikke som værst.“

„Og endda var der grundbrådt?“

„Rangbåen er lei, — der kan det bryde, når en mindst venter det.“

„Men Gunnar, — så godt kjendt, som han var?“

„Hm ja, — det var vel så laga. Jeg syntes nok, han gik lovlig nær, men så pleier der jo aldrig være grundbrådt, når det ikke er rent overhændigt hav.“

„Og efterpå — —?“

„Ingen ting. Rangbåen gi'r ingen ting at', ikke småpenger engang — ikke så mye som en åre. Ja, alt var vel surret, kan jeg tro. Jeg krydsede omkring der en halv times tid. Endda en ved, det nytter ikke, så er det så rart med det lel.“

„Hvor langt var du undaf, da det gik for sig?“

„Å, det kunde vel være et par kabellængder eller vel så det, — havde netop faldt af en streg

eller to, — har aldrig likt at ha' Rangbåen for nær i höi sjö."

„Ja, ja, ja! — Gud tröste dem, som sidder at' der hjemme!"

De to lodsbåde, som havde fulgtes ad side om side et lidet stykke, skiltes, og den ene satte kursen for Fuglehavn.

Mor Johnsen og Olette sad inde i stuen med sit arbeide, da de fik efterretningen. Det var Knut Nabben, som bragte den. Han svöbte det bud, han havde at bringe, ind i forskjellige bibelsprog og knyttede gode og alvorlige formaninger dertil.

Gamle mor Johnsen græd med forklædet for sit ansigt, mens hun sad og ruggede frem og tilbage i sin smerte. Olettes rok stansede ved hendes fars förste ord, hendes hænder sank ned i hendes fang, og sådan blev hun siddende taus, uden tårer og næsten uden bevægelse, så længe hendes far var der og talte. Et par gange greb hun sig med begge hænder om tindingerne, og lod så hænderne synke ned i fanget igjen. Da hendes far gik og rakte hende hånden til farvel, gav hun ham sin som i drömme, og nogle ord, han særskilt rettede til hende, lod hun ikke til at höre.

Först en stund efter, at han var gaaet, blev Gunnars mor opmærksom på, hvor stille Olette

var. Hun gik hen til hende, lagde armen om hendes hals og sagde, afbrudt af sin gråd og hulken:

„Stakkars dig, barnet mit!“

Olette lænede hovedet ind mod hendes bryst, hendes öine lukkede sig, hendes barm arbeidede voldsomt, og hun gav et langt, klagende skrig. Hendes læber var ganske hvide, og det lod, som hun havde ondt for at trække pusten. Mor Johnsen skyndte sig at hægte op hendes kjoleliv, gav hende et glas vand og sagde:

„Men kjære barnet mit da! du må ikke ta' det på den måden! Se til, du får gråte, — det er mye bedre!“

„Å — mor — jeg — kan ikke!“

Det kom stödvis, og mor Johnsen blev forskrækket over, hvor forandret og hæs stemmen var. Hun leiede Olette ind i hendes og Gunnars soverum, klædte af hende og hjalp hende til sengs.

Hun lå en stund og trak efter veiret. Der gik dirrende trækninger over hendes forfærdeligt blege ansigt. Så blev hun lidt efter lidt stillere, öinene lukkede sig, og mor Johnsen troede, at hun sov. Stilfærdigt ryddede hun lidt op i værelset, sad en stund ved sengen, undertrykte den hulken, som ret som det var vilde bryde frem. Da Olette fremdeles lå ganske stille og roligt åndende, reiste mor Johnsen sig, gik ind i stuen, men lod dören stå på glöt.

„Stakkars barn, stakkars barn,“ mumlede hun.

Så sad hun da alene med sin sorg derinde i stuen. Alt var jo taget fra hende. Havde der endda været et barn efter Gunnar — —. Hun fristede at finde frem og nynne en salmestub til sin tröst. Men det gik ikke, for gråden tog hende altid på ny.

Det led mod kvelden, og der var alt blevet halvdunkelt i stuen, da hun blev opmærksom ved, at det knirkede i dören til soveværelset. Hun så op og blev halv ræd med det samme, for ind af dören kom Olette i bare særken. Der hvilede et smil på hendes ansigt, da hun sagde:

„Hvorfor gråter du så, mor? — Jeg har tænkt, og jeg har tænkt, — og du kan da vel skjönne, at — — ja, at Gunnar umulig kan være död. Jeg er så vidunderlig bönhört, ser du, — ja som ingen anden, — Gud har givet mig Gunnar, og da, kan du vide, kan han da ikke falde på at ta' ham fra mig igjen, för vi har levet længer sammen. Å, mor, jeg er så sikker på, at Gunnar kommer hjem snart. De andre har set feil, ser du. Jeg vil rede sengen rigtig godt op, for enten kommer han i nat eller i morgen. Så, mor, nå får du ikke gråte mer!“

Hun lagde armen om hendes hals og strög kjærtegnende de grå, tynde lokker, der dækkede hendes hoved. Hun böjede sig ned mod hendes öre og hviskede:

„Jeg har set Gunnar, mor! Han har sagt det, jeg sagde dig!“

„Men jösses barn! hvad er det du siger?“ sagde mor Johnsen og så forskrækket op på hende.

„Hys, mor, vær stille! Nå skal vi gå og lægge os, så skal du bare se.“

Hun nikkede til hende, smilede, gik igjen ind i kammeret, lagde sig og sövnede straks.

Gunnars mor sad hele natten ved siden af hendes seng, vågede, græd og blundede lidt iblandt.

VIII.

Olette vilde ikke höre på andet, end at Gunnar skulde komme tilbage, kunde timevis stå oppe på udkigsposten og stirre ud over havet, om hans seil ikke skulde vise sig. Når nogen prövede at snakke hende til rette, smilte hun bare, rystede på hovedet og sagde, at det vidste hun bedre. Andre havde greiet sig, hvor kunde de så tænke, at han, Gunnar, kongen i Fuglehavn, bedste lods og seiler på lang led, ikke skulde have klaret sig? — Hver nat havde han jo også vist sig for hende, — hun var sikker i sin sag.

Folk tog til at finde dette uhyggeligt og gik af veien for hende. En holdt kjærlig ud med hende og sögte altid på ny at lede hende til rette, og det var Gunnars mor. Hun sagde hende ikke större imod, prövede dog altid på ny at få hende til at skjönne, at Gunnar var borte for bestandigt. Det nyttede jo ikke stort, men hun holdt ved alligevel, sad ofte ved hendes side, når hun stod deroppe på udkigsposten, skyggede for öinene med hånden og stirrede ud over havet.

Når de lagde sig om kvelden, fandt Olettes

trætte hoved altid en god og tryg havn ved gamle mor Johnsens bryst, for hun lagde sig nu altid i seng sammen med hende.

En nat på morgensiden blev hun vækket af Olette, der sad opreist i sengen og sagde:

„Mor, nå må du stå op og gå ind i kammerset dit, — Gunnar kommer, — hörer du ikke? Han tog i låsen på svaldören!"

„Læg dig ned igjen du, barnet mit! — Han kommer nok ikke endnu!"

Olette sad en stund lyttende, de store, mörke öine stirrende mod dören, mens hun trykkede hænderne mod sit bryst. Da alt vedblev at være stille, lukkedes hendes öine, hun sank igjen sagte tilbage på puden med et langt, skjælvende suk, og hun slumrede ind.

„Herre Gud, herre Gud, tag dig af barnet!" sukkede mor Johnsen, og så sövnede også hun ind igjen.

Der var en gammel, klog kone der i Fuglehavn, — ja ikke så, at hun drev med at signe eller mane. Men hun vidste en hel del gode husråd — og dårlige med for den sags skyld, — gjorde i en snever vending tjeneste som jordemor, var flink til at sætte på kopper, igler o. s. v. Hende traf mor Johnsen næste dag, og talen faldt da, som rimeligt kunde være, på Olette, og hvordan hun havde det.

„Og så er det så underligt," endte mor Johnsen, „at hun slet ikke gråter, — ja, hun

har — Gud hjælpe mig — ikke gråt en eneste tåre, siden Gunnar blev."

„Hm, hm," sagde mor Iversen, „hm, hm, — ja, det er det just, ser I, mor Johnsen, — just det ja! For tårerne er ventelig brændt inde, ska' jeg sige jer, og det er altid slemt. For det er med sligt som med krilla og kopperne og den slags, ser I, — får de ikke slå ud, så slår de ind, og da kan de snart slå sig på det ene og snart på det andet. Var jeg i jeres sted, mor Johnsen, så satte jeg en tre, fire igler i nakken på hende, — jamen gjorde jeg så, — for udlöb må det ha', enten det nå er sorg eller glæde, sygdom eller sundhed."

Ja, mor Johnsen mente nok også, det kanske kunde være bra, men hun fik nu se tiden an lidt först.

IX.

Der skeede et omslag med Olette, og det var tilsyneladende en ganske liden ting, som voldte dette.

Der var en dag tæt ved Fuglehavn drevet i land og fisket op en afbrukket åre, som havde hört til Gunnars båd. Den var kjendelig på bogstaverne G. J., som Gunnar selv havde skåret ud tilligemed årstallet, og Olette så öieblikkelig, at den havde været hans.

Fra den stund, hun havde set denne årestump, tog hun til at skjönne, at nu måtte Gunnar visselig være död. Bevidstheden herom syntes at klarne lidt efter lidt. Hun blev nu fra först af meget stille, talte næsten ikke et ord, kunde lange stunder sidde uden at röre sig, og som om hun hverken hörte eller så.

En gang imellem var det, som om hun rystedes af en indre hulken. Hun sank da sammen og vred sine hænder, der kom nogle korte klagelyd, enkelte brændende tårer listede sig ned over hendes kinder, men det blev ikke til ordentlig gråd. Hun spiste svært lidet, sov ikke stort heller. Hun var nu rent forfærdelig bleg, öinene store og brændende.

Ret som det var, fik hun det også med at sidde lange stunder og læse i gudelige böger både Pontoppidans forklaring og andre, som hun havde havt med sig fra sit hjem. Det var mest mörke, pietistiske, med forfærdelige, oprivende skildringer, sådanne, som tager en syg fantasi med uimodståelig magt.

Der kom en tid en svær uro over Olette. Hun kunde aldrig sidde stille med nogen ting, gav sig til at rende frem og tilbage på gulvet, gik fra stuen ind i sengkammeret, tilbage til stuen igjen og ud i kjökkenet, ind igjen og rundt i stuen, greb tag i alt, der lå for hånden og slap det igjen.

Derunder sukkede hun, stönnede og mumlede for sig selv ord, som mor Johnsen bare stumpevis kunde opfatte:

„— — om det er sandt — — hvis jeg har gjort det — — hvis jeg har gjort det — — å Gud, å Gud! — — aldrig, aldrig, hverken i denne verden eller — — å Gud, å Gud! — —“

Så kunde hun pludselig gribe sig om tindingerne, synke sammen og ynke sig:

„Å, jeg holder det ikke ud! — jeg tror, ho'de mit ryker sund!“

Mor Johnsen gav hende da omslag med eddik og vand og fik hende til köis.

Dette stod på en otte dages tid, og mor Johnsen gjorde nu virkelig et forsög med iglerne i nakken. Om det var dette, som hjalp, eller

det var af en anden grund, så blev Olette roligere igjen, men mor Johnsen likte ikke öinene hendes.

Hun kunde tidt bli ganske ræd, når hun pludselig opdagede, at Olette sad ganske stille og gloede på hende. Når så mor Johnsen snakkede til hende, var det, som om hun vågnede op af sövne.

En morgen, Olette holdt på at klæde sig, sagde hun til Gunnars mor:

„Nå ved jeg, hvorfor Gud har ta't Gunnar fra mig, mor, — og det burde jeg ha' vidst for længe siden."

„Og hvorfor det da?" sagde mor Johnsen forundret over disse ord.

„Jo, ser du — — ja, jeg får bekjende det for dig, mor, men ellers får du ikke sige det til nogen."

„Men i Guds navn, hvad er det da, barn?"

„Å mor, — jeg har begået synd mod den helligånd," sagde Olette med lav stemme og et underligt blik.

„Jösses, hvad er det, du siger barn?"

Mor Johnsen vidste ikke, hvad der skræmte hende mest, enten ordene eller öinene med det underlige, håblöse blik. Olette stod en stund og stirrede frem for sig. Så sagde hun:

„Jo, ser du, — da jeg bad om Gunnar, så lovede jeg, at jeg skulde elske Gud alle mine dage, hvis han vilde bönhöre mig. Og han bönhörte mig, — ja så forunderligt. Men jeg —

jeg glemte nok, hvad jeg havde lovet, — glemte Gud for Gunnars skyld, og så tog han ham fra mig for at straffe mig."

Hun taug en stund, og så blev hun ved:

„Og det værste er, ser du, — det har jeg læst i alle bögerne, — den synd mod den helligånd, om den står det, at den skal ikke tilgives, hverken i denne verden eller i den tilkommende. — Om jeg nu bare vidste, hvor Gunnar er henne, men — — ja, for jeg tog ham fra Gud også, ser du."

„Men kors i Jösse namn! du får da ikke snakke slig da, Olette! dette er jo rent ugudeligt!"

„Det får ikke hjælpe, mor. Det, som er, så er det, ser du."

Olette havde sagt dette så forunderlig sikkert og roligt, og mor Johnsen vidste ikke, hvad hun skulde tænke eller sige.

Hun blev nu opmærksom på, at Olette skiftede rent på sig og tog frem sin bedste kjole.

„Men Olette, det er ikke söndag idag."

„Nei, jeg ved det, mor, men det kan hænde, jeg træffer Gunnar idag."

„Du ved jo, du kan ikke træffe ham mer nu, stakkar."

„Er du så sikker på det, mor?" sagde hun med en egen hemmelighedsfuld mine.

„Du ved jo, at Gud har ta't Gunnar til sig, Olette."

Olette, der havde begyndt at hægte igjen sit kjoleliv, holdt inde med sit arbejde, stod en stund med sænket hoved og grundede. Så sagde hun som for sig selv og med et udtryk af angst i sine öine:

„Ja, — det var det værste, for da — finder jeg ham aldrig.“

Mor Johnsen gik hen til hende, tog hende fast i armen og sagde:

„Men Olette da! fy, hvor du snakker! Kom til dig selv barn, og snak ikke sligt uvid! — Gud fri og bevar os vel!“

Olette blev stående urörlig, og som om hun ikke hörte dette. Så kom der et lysere udtryk i hendes ansigt, og hun sagde på samme vis som för:

„Å nei — han har ikke, — for Gunnar holdt for meget af mig, — å, hvor han holdt af mig! — Han glemte alt, glemte Gud, glemte at be' om kvelden, — — å, hvor han tog mig ind til sig! — Og det måtte han jo, — måtte, — kunde ikke andet, — kunde ikke stå imod!“

Hun trykkede begge hænder mod sit bryst, mens det lyste op i hendes öine.

„Jeg får pröve at gå samme vei som han, — å, vi skal findes, vi skal findes!“ råbte hun i vild jubel.

För mor Johnsen vidste ordet af, for Olette ud af kammeret, gjennem stuen, ud af huset.

Der var — heldigvis, som det pleier at hede i beretninger om den slags, — der var altså heldigvis folk til stede, som så Olette springe på sjöen, og som forholdsvis snart fik trukket hende op igjen. Hun var da tilsyneladende livlös. Distriktslægen var netop den dag i Fuglehavn, og ved hans hjælp blev hun igjen kaldt tilbage til livet. Han sagde derefter, at det var bedst, hun holdt sengen et par dage.

Da den gamle doktor anden dagen havde set til hende og havt en samtale med hende, sagde han, at hun nu gjerne kunde stå op.

Mor Johnsen fulgte ham ud og spurgte, om ikke Olette havde taget skade af det, som var hændt.

Nei, mente han, det havde snarere virket beroligende på hende, — han havde snakket en hel del med hende, og han troede ikke, et sådant anfald vilde komme igjen. Forresten — — og doktoren mumlede noget for sig selv om melancholia incurabilis.

„Er det kanske en medicin, hun skal ta'?“ spurgte mor Johnsen, der havde hört de fremmede ord.

„Medicin? — å nei, det behöves ikke. Men skulde hun bli urolig igjen, så hold öie med hende, især, når nu våren kommer.“

Olette stod da op og var nu, så vidt sees kunde, friskere end för. Hun havde fået sin

madlyst og nattesövn igjen og gik stille omkring og hjalp mor Johnsen i huset.

Af og til kunde hun dog pludselig glemme sit arbeide, kunde bli stående eller siddende ganske urörlig og stirre frem for sig, men kom snart til sig selv igjen og gik videre i sin gjerning. Hun nævnte aldrig Gunnar eller, hvad der var skeet, og mor Johnsen turde ikke före hende ind på dette, skjönt hun nok mente, der burde snakkes ordentlig ud om det en gang. Som det nu var, gik hun i stadig angst for, at noget kunde hænde på ny. Hun sendte derfor bud efter presten, en ganske ung mand, der havde ord for at være svær til at lægge ud.

Han kom, fik först forklaring af mor Johnsen om alt, der var hændt, og havde så en samtale under fire öine med Olette.

Han holdt på med hende en times tid og vendte hovedrystende tilbage til mor Johnsen, hvem han fortalte, at han ingen vei kunde komme med Olette.

Hun havde forresten, sagde han, udtalt sig meget åbent og uforbeholdent ligeoverfor ham, og han kunde jo efter hendes bekjendelser ikke være i tvil om, at hun havde næret en aldeles kjödelig og afgudisk kjærlighed til sin mand.

Han havde foreholdt hende, at kjærligheden mellem mand og hustru bör være væsentlig en åndelig, og at sanseligheden kun kommer af vor

vedhængende synd, som vi bör se til med Guds hjælp at fri os fra.

Dertil havde hun kun svaret, at hun jo så godt vidste, at hun havde begået synd mod den helligånd, og at der ikke var frelse for hende.

Hun havde desværre også forsikret, at hun vilde leve akkurat slig om igjen, hvis hun kunde fået Gunnar tilbage.

Presten håbede dog, at dette stod i forbindelse med en mental forvirring, der vistnok var en Guds straf, men hvorom man dog burde spörge en dygtig læge til råds.

Juleglæde.

I.

„Op, glædes alle, glædes nu — —"

Det var dog underligt, hvor den salme og den melodi idelig og altid kom for Hans Heies öre og tanke idag. Det var, som den fulgte hvert hans öksehug der nede på værftet.

„Op — glæ — des — al — le — glæ — des — nu — med — fryd — op — —"

Han stansede lidt og tog mål med sit öie. Jo, den tålte lidt mer endnu på denne side. Og öksen klang igjen mod stokken, han tæljede til, og med det samme var melodien og ordene der igjen i takt med huggene:

„Med — fryd — op — fyl — der — sind — og — hu — i — her — ren — e — ders — glæ — de — thi — Je — sus — han — —"

Så, nu kunde det være passe. Med öksehammeren slog han holdhagerne ud, der var fæstede i stokkens ender og holdt den fast på dens underlag. Med en håndspag bænkede han den, så den kom i rigtig stilling, og slog igjen

holdhagerne ind. Så tog han atter til at hugge, sikkert og taktfast. Ret som det var, så havde han fat i melodien og ordene igjen, — langsomt, stavelse for stavelse, i takt med huggene.

Det var dog underligt, hvor den salme og den melodi lagde sig ind i hans arbeide i dag. Ja, på en måde var det ikke så underligt, for i aften var det jo julekvelden, og da pleiede de hjemme hos ham altid at synge den salme. Anne, konen hans havde sådant vakkert mål, og så barnestemmerne ved siden af — — han syntes, han hörte de spæde stemmer indimellem, og han syntes, han så for sig det lille, simple julebord, hvor det tregrenede, hjemmelavede julelys stod, og hvor der lå bredt et klæde over en hel del småting.

Og han hug videre, og ord og melodi fulgte, langsomt, jevnt:

„— at — vi — må — så — stor — en — ju — le — glæ — de — få — — —“

Men nu var der sådan underlig tyngsel både i ordene og melodien. Det var, som om det magtstjal ham. Han hug sikkert og stöt af gammel vane. Men huggene faldt så tunge. Det var næsten, som de ramte ham selv, og der kom ideligt noget op i halsen, der snörede struben sammen.

Værftsklokken ringede. Arbeidet var slut for i dag og slut före helgen. Hans samlede sit værktöi sammen, kastede et alvorligt blik ud

over værftet, hvor han nu i mange år havde havt arbeide, gik så tilligemed de övrige arbeidere ned til kontoret, hvor de skulde modtage sin ugelön.

Der sad fuldmægtigen og udbetalte arbeiderne deres tilgodehavende og desuden en liden drikkeskilling i anledning af helgen. Turen kom da også til Hans.

„Nå, Hans Heie, er det dig? Værs'god! her har du dit tilgodehavende, og se her er din bog i opgjort stand — fire og tyve kroner og otti öre. — Du ser så på pengene — er det ikke rigtigt kanske?"

„Jo—o, men — —"

„Du tænkte kanske, du skulde ha' en ekstraskilling du også? Men det kan du vel skjönne, min mand, at consulen ikke er til sinds at — —"

„Nei, nei, — det skjönner jeg nok. Men jeg mente bare, om — om det virkelig er consulens mening, at jeg herefter ikke skal ha' arbeide på værftet mer?"

„Har han da ikke selv sagt dig det i formiddag?"

„Jo—o. Men han var da så — så brå og hidsig. Jeg tænkte, han kanske kunde ha' besindet sig."

„Så du tænkte det, min mand! Og så du gi'er dig til at kritisere dine overordnede? Ja, ja, — det er jo i stilen det. Men vi skal ikke ha' mere af den slags, ser du."

„Det var slet ikke min mening at sige noget ondt. Det kan jo hænde enhver at bli for brå. Sig mig, hr. fuldmægtig, har consulen nogensinde havt grund til at klage over mit arbeide?“

„Nei, gubevars, det har han ikke. Han har ofte sagt, at du var en af de flinkeste arbeidere. Ordentlig og ædruelig har du også alle tider været. Sandt skal være sandt. Såmeget værre er det, at du har givet dig ind på dette opviglervæsen.“

„Jeg ved ikke af, at jeg har opviglet nogen.“

„Har du ikke stemt på 17 maiforeningens liste, kanske? Har du ikke deltaget i foreningens möder og meldt dig ind som medlem?“

„Men, hr. fuldmægtig, når det nu er min personlige overbevisning, at — —“

„Personlige overbevisning? — Hvem fanden har sagt, at du skal ha' en personlig overbevisning? Tror du, at du skjönner de ting bedre end consulen og jeg og alle de bedste folk her i byen? Jeg skal sige dig, Hans Heie, som jeg også för har sagt dig, at det at ha' en personlig overbevisning, som du kalder det, — det passer ikke for en mand i din stilling. Det er en stor luksus, skal jeg sige dig. Har du råd dertil, så værs'go. Vi har ikke brug for sådanne med den slags personlig overbevisning, ser du. Nei, — ingen indvendinger, — jeg har ikke tid til at höre på dit töv nu. — Ole Bakken, kom hid og få opgjör!“

II.

De var lidt tungere og langsommere end vanligt de steg, Hans Heie tog, da han fra kontoret gav sig i vei op gjennem byen og udover landeveien til sit eget lille hus. Det lå yderst ved sjöen i en liden klynge af småhuse, der dannede som et slags forstad og kaldtes Andölingen.

Fra kirketårnet begyndte nu klokkerne at ringe höitiden ind. Hans havde altid för syntes, det var så hyggeligt at höre kirkeklokkerne höitidskvelden. Deres klang pleiede at få ham til at glemme alt sit slid og slæb og at ringe stilhed og fred ind i hans sind.

Men det var ikke så idag. — De jog kun uroen i ham end mer op, gjorde ham end tungere. Denne gang syntes han nærmest, de klang, som når en blev bragt i jorden. Ding—dang, ding—dang, — det klang så underlig tungt.

Der gik en hel del tanker omkring inde i hans hoved. De havde holdt på at rumstere der i hele dag. Han havde ikke rigtig kunnet få greie på dem, slig som de tumlede om hverandre. Prövede han at få rede på et, kom straks et andet og lagde sig i veien, og så tog han til at spekulere på dette. På den måde fik han ikke

noget rigtig klart for sig. Det tullede sig sammen i en floke alt ihob. Slig, skjönte han, kunde det ikke gå. Det var nödvendigt at få klar udsigt på alle kanter, så vidt muligt var.

Der var nu först det huset, som han havde lagt sig til for et års tid siden. Fire hundrede kroner havde han betalt kontant, og hidtil havde det gået brav med afdragene. Men nu, når han blev arbeidslös, — i al fald en tid udover? For alle de store rhedere havde sin faste arbeidsstok, som de lod drive småt hele året rundt for altid at have tilstrækkeligt mandskab ved hånden, når det gjaldt. Og de små, — ja, de årkede jo ingen ting i så flaue tider. Nei, det vilde falde vanskeligt nok at finde fast arbeide, det var sikkert. Så blev det vel ikke anden råd, end at han fik sælge huset da. Men det vilde nok holde hårdt. Meget arbeide havde han lagt i det, siden han fik det, tildels sådant, som ikke let blir betalt, når man skal sælge, — små rum her og der, aflukker, hylder og alt sligt, som hjælper til at gjöre det hyggeligt og ordentligt. Og så glade som de nu var blevet i det huset allesammen, især Anne, konen hans.

Bim — bim — bim — bim — bim — bim — — kimede klokkerne så festligt, og tonerne surrede omkring i den disige luft. Undertiden var det, som samlede de sig lige over hans hoved. Så svævede de igjen langt bort, alt eftersom luftdraget tog dem.

Det gjorde ordentlig ondt at höre på, og Hans holdt på at önske — — Men nei, det var nok ikke rigtigt. Det var jo dog så mange, som netop disse toner gjorde glade. Anne og barna glöttede vist på dören iblandt for bedre at höre klokkeklangen.

Ja, Anne, — det blev nok det værste. Hvordan skulde han få sagt hende, hvad der var skeet? Og hvordan vilde hun tage det? Og nu var det julekvelden. Nei, ikke i kveld skulde hun få vide det. Kanske i morgen, eller når helgen var over.

Bim — bim — bim — bim — bim — bim — — surrede igjen kimingen dirrende i luften over ham, kom tilbage fra den bratte bergvæg oppe i heien og svandt så langt bort igjen.

Men det er sandt, — det silketörklæde, hun så længe havde önsket sig, og som han havde tænkt at give hende i kveld? Han havde jo rent glemt at kjöbe det. Han vendte om og gik rask ind til byen igjen. Mörket faldt nu hurtigt på, og lys tændtes efter lys i alle vinduerne.

Han stansede udenfor Andersens butik, hvor vinduet var pragtfuldt oplyst af to lamper med skjærm, så lyset faldt klart på alle de udstillede herligheder. Ja, der hang törklædet, det röde med de gule border. Det var ikke længer siden end iforgårs, hun havde vist ham det, da de gik der forbi, sådan ganske tilfældig. Der stod seks kroner på lappen. Men hun havde ment, det

var sikkert at få for fire, om ikke for tre. For der var kommet en flæk på det röde, så farven var gået af. Det var let at skjule, sagde Anne, så det gjorde ikke noget for folk som hende.

Om han nu kunde få det for to kroner? — Det var jo også mange penger nu, men — ja, det turde vare længe, til han kunde give hende noget sådant hernæst, og nu var det jo julen. Han kunde i al fald pröve, og det fik da komme an derpå — for denne ene gangs skyld.

Han gik altså ind i butiken. Der var en hel del fine folk, især damer, og det af byens aller fineste. Og der duftede af eau de Cologne og mille fleurs, og der raslede af silke, og der skinnede guldarmbånd udenpå de lange handsker. Og der var pelsværk og svanedun om halsen og kåbekanten og flöiel og blomster og fjær på hattene. Og der var latter og snak om, at der skulde være bal der, og soirée her og maskebal hos en og the dansant hos en anden og glædelig jul og velkommen og — — Ja, det surrede ganske rundt for Hans, der havde trykket sig op i krogen ved dören. Og det blandede sig med klokkeklangen, som han kunde höre derudenfor.

Endelig var alle de fine damer færdige, sidst af alle consulens frue, kantet med pelsværk, og hendes datter, kantet med svanedun, og de seilede ud af butiken, hvor duften endda en stund blev tilbage.

Kjöbmand Andersen, der havde fulgt damerne

ud af dören, kom ind igjen, gned sig i hænderne — „pak ind det der, Olsen! —“ og forsvandt i kontoret. Betjenten fik da öie på Hans.

„Nå, det var godt, jeg traf dig, Hans Heie. Jeg har en fire fem manchetskjorter, som jeg gjerne vil ha' kona di til at vaske og stryge for mig. Jeg har pakket dem ind, og du kan tage dem med hjem. Men jeg må have dem igjen fjerde eller femte dag senest, for da skal jeg på bal, og så blir her fuldt af baller hele julen udover. — Det röde i vinduet, siger du? Men det er jo udskjæmt, mand! Se her har vi akkurat magen — bare seks kroner — ja, du skal få det for fem og en halv — röverkjöb far! Du har så vakker og flink en kone, så du nok kan spandere et feilfrit törklæde på hende.“

Hans forklarede, at det faldt for dyrt for ham. Hvor billigt kunde han få det, som hang i vinduet?

„Nå, siden du endelig vil ha' det — fire kroner er det ærlig værdt.“

Hans böd det halve.

Betjenten skreg rent over sig, forsikrede, det gik på bare ruin at sælge på den måde. Han kunde lige så gjerne tage det uden at betale. Om han fik det for tre, så var det endda bare for gammelt kjendskabs skyld.

Hans satte huen på og gik mod dören. Han var i grunden glad, fordi det var afgjort på denne måde.

„Hei da, Hans! Du er så hastig af dig. Jeg skjönner jo nok, det er til kona di, du skal ha' det. Og siden det er julekvelden idag, så får du vel få det for to kroner da. Men det behöver du ikke at bekjendtgjöre, skjönner du. Og — det er sandt, du kan bede kona di gjöre skjorterne rigtig fine — fransk strygning, forstår sig — helst to rænder i brystet og en for manchetterne."

Da Hans gik hjemover med törklædet, var han glad, fordi Anne skulde få det. Men snart var han igjen inde i de gamle tanker.

Hvad var det egentlig for slags retfærdighed, som var overgået ham? Han var flinkere og mer arbeidsom end de fleste. Der var ikke mange, som consulen havde havt den nytte af som netop af ham. De fleste gik der og arbeidede, så vidt de kunde slænge gjennem, og så drak de og lod kone og barn gå der fillete og sultne. Hvad var det så for slags retfærdighed i, at de skulde få beholde sin plads på værftet, men han skulde jages? Ja, de snakkede jo altid consulen efter munden. Han havde skaffet de fleste stemmeret, og de stemte altid, som han vilde, endda det var fler blandt dem, som slet ikke syntes, det var rigtigt, og en hel del havde aldrig tænkt et gran over de ting. Han havde prövet at tænke, så godt han kunde. Han havde hört, hvad begge parter havde sagt, havde tildels læst bladene også, og han kunde i sin enfoldighed ikke skjönne andet, end at det var det

rigtige det, som 17 maiforeningen vilde. Og det måtte da vel være skam for en ærlig kar ikke at stå ved sin mening. Havde han endda skadet consulen ved det. Men han havde aldrig arbeidet så godt og så let som fra den tid, han begyndte at skjönne, at han også kunde være lidt tes her i verden, — ikke bare til at före öksen, — men også til at være med og bygge op, hvad der var godt og rigtigt. Og derfor skulde han nu jages, fordi han om de ting havde en anden mening end consulen og hans parti. Nei, han skjönte ikke rigtig, hvad retfærdighed der var deri.

Consulen og slige folk skulde skjönne det bedre, sagde de? Ja, kan hænde det. Men så går det nå ikke an for en voksen mand at tage på sig andres meninger, akkurat som når en trækker på sig en uldskjorte heller. Og han kjendte sig ikke kar til at være hund for nogen. Det kunde ikke hjælpe et gran, om den, som vilde være hosbond over hans overbevisning, eiede aldrig så mange tusinder. Og det syntes han også, at sådanne folk måtte vide og forstå. Nei, han skjönte ikke, hvad slags retfærdighed dette var.

III.

Anne havde havt det svært trabelt i denne uge. Hun havde havt en hel del vask og strygning for andre, havde også havt nok at vaske og skure for sig selv. Da Hans kom hjem, var hun netop blevet færdig med alt, også med at bade ungerne.

Den ældste af dem, Oline, var otte år gammel og svært fremme for sin alder. Hun var allerede fuldt færdig i sin nye værkenskjole, med det våde, gule hår glat kjæmmet og flettet i en pisk i nakken og med det friske ansigt skinnende af varme og grönsæbevask. Hun havde det meget trabelt med at hjælpe de to yngre brödre.

Anne havde også begyndt at fli sig selv til helgen, for så vidt som hun havde vasket sig, taget rent undertöi på og sat op sit hår. Hun sad nu i skjört og skinnende ren særk med vesla ved brystet for at bringe hende til ro for kvelden.

Hun nikkede og smilte til Hans, kastede også et hurtigt blik til den lille pakke i gråt papir, som han lagde fra sig på julebordet under det der allerede udbredte klæde. Det dannede forskjellige dale og höie, röbede således, at alle-

rede adskillige mærkværdige ting var skjulte derunder. Börnene havde svært ondt for at få sine öine derfra.

Hans gik imidlertid ud i kjökkenet, hvor badebaljen med det varme vand endda stod, vaskede sig og skiftede til helgen.

Da han kom ind i stuen igjen, var alle börnene færdige. Vesla lå södt slumrende i vuggen, endnu med en mælkedråbe i den ene mundvigen. Anne vendte sig om fra det vesle speilet, seks tommer i firkant, foran hvilket hun med en nål havde fæstet en röd båndslöife foran ved den överste hægte af kjolen. Hun syntes, den friskede så godt op på det mörkegrönne verkensliv med den hvide strimmel i halsen. Hun vædede fingerspidserne med tungen og strög et par gange på håret ved tindingerne, hvor det altid havde den vane at ville ligge lidt kruset. Så var hun også færdig.

„Nå, Oline, kan du tænde."

Denne for ivrig hen til ovnen, fik varme i en stikke og tændte med stor höitidelighed det trearmede julelys, som stod på bordet. Hidtil havde stuen kun været oplyst af en liden hængelampe. Alle fandt, at det nu så svært strålende ud derinde.

Anne lagde frem salmebögerne og tog vesle Iver på sit fang, mens Petter fik sidde på knæet hos Hans. Oline sad for sig selv på en skammel og med sin egen salmebog, som hun straks

meget trabelt og med en svare vigtig mine begyndte at blade i.

Hans begyndte at læse — noget slæbende og syngende:

„Men det — æ — begav sig i — æ — de samme dage, at — æ — en befaling udgik — æ — fra keiser Augustus at -- æ — al verden skulde indskrives i — æ — mandtal.“

Iver og Petter havde nu ikke synderlig greie på meningen af det, faderen læste. Deres öine hvilede ufravendt på bordet med klædet, der skjulte alle herlighederne. De studerede nöiagtig de forskjellige forhöininger, som klædet dannede, og forsögte fra deres form at slutte sig til, hvad det vel kunde være, som lå indunder. De havde allerede, mens de blev klædt på, udvekslet enkelte meninger i den anledning.

Den hougen der tæt ved foden af lysestagen kunde godt komme af, at det var en liden hest, som lå indunder, havde Petter ment. Iver trodde nu nærmest, det var en sau. Og den langagtige hougen der foran til venstre på bordet — undres, om det er en trompet? — sådan en fin en kanske som den, de havde set i vinduet hos Andersen med sådan gild, röd farve indvendig i den ende, hvor den blev så bred?

Oline havde ikke sagt et eneste gran. Hun var altfor voksen hun, må vide. Hun havde bare draget på smilebåndet, da de dumme gutterne snakkede om en trompet. Hun var nu så

ganske vis på, det var en dukke, — ja, næsten vis da, for den havde mor hendes lovet hende til jul, hvis hun var rigtig flink på skolen, og nu havde hun fået en hel del udmærketgodter og „særdeles flink“ for håndarbeide. Men hun vilde nu ikke sige noget, hun.

Hun sad da også meget stö og med nedslagne öine, mens hendes far læste. Hun kunde forresten godt den fortælling för, hun. Og hun vidste, at den keiser Augustus var konge i en svær, diger by, som hedte det romerske rige, og den byen fandtes endnu, havde skolemesteren sagt.

Så blev da salmen sunget. Anne begyndte med klar og sikker stemme. Oline gneldrede straks i med og havde svært kav for at vise, at hun kunde både salmen og melodien. Salmebogen lukkede hun, men holdt fingeren inde mellem bladene, og så var hun altid lidt foran de andre i melodien.

Petter og Iver sang også med. Petter kunde næsten hele salmen. Iver havde ikke lært mer end förste vers, kunde heller ikke læse endnu. Men han skrålte lige godt med i de to fölgende vers for det. Han bare lagede et slags ord efter det, han hörte, de andre sang. De blev jo noget rare de ord, og de vilde vanskelig findes i noget leksikon, men sangen gik svært bra alligevel. Han var også svært ivrig til at stirre i moderens

salmebog og vilde endelig blade om, hver gang et vers var ude.

Hans havde også en god stemme, lidt rusten iblandt, og så pleiede han gjerne at slå sådan en liden krul på tonen ved enden af stroferne, — det havde han lært sig til efter mor sin. Men i kveld gik det svært trådt for ham at synge. Det var dette, som idelig og altid kom op i halsen på ham, så stemmen ofte blev usikker og lidt skjælvende.

„Bort sorg og krænk ei mer vort sind,
Guds glæde lukke vi nu ind — —“

Det klang så vakkert, syntes han, da Anne og barna sang det. Men desto tungere faldt det for ham at få frem de ord.

Jaget, — jaget og arbeidslös! klang det indimellem.

Stole på Gud — ja, det var rigtigt nok, og det skulde en nok gjöre. Men det var så rart med det. Der kom nu ingen ting sådan dættende ned fra himmelen heller, hverken mad eller penger. Han trodde nok det, at vor herre hjalp, men ikke andre end dem, som hjalp sig selv. Men hvorledes han nu skulde få arbeide eller finde en udvei, så optaget som her var på alle kanter, det var ikke så let at se. Dette blev nok sidste julen i dette hus — — hvordan mon det så ud den næste?

Men nei, dette var ikke tanker, som fik komme nu. Barna og Anne var så glade. De

måtte ingen ting mærke. Og så kræmtede han nogle gange for at få væk det, som vilde snöre struben sammen, og derefter sang han nokså stöt de sidste strofer af salmen:

„— — — — — at vi må
så stor en juleglæde få,
som aldrig kan forfare.“

IV.

Julekvelden var endt. De tre ældste börn lå sammen i den brede udtræksseng inde i soveværelset. Hans havde indrettet huset slig, at der var et stort kjökken med et par mindre aflukker i den ene ende, hvor indgangen var, og så var der særskilt stue og sovekammer i den anden ende af huset.

Dören mellem disse to stod nu åben, og Hans sad ganske stille ved bordet inde i stuen og så på de tre små, som allerede var sövnede i sengen derinde. Af og til sögte også hans öine længer ind i værelset, hvor vuggen med vesla stod ved siden af hans og Annes seng. Anne var nu ude i kjökkenet, hvor hun vaskede op, ordnede og lagde det töi i vand, som Hans havde bragt hende fra handelsbetjenten.

Yderst i udtrækssengen lå Oline som den ældste og roligste, så kunde ikke gutterne så let rulle ud om natten. De lå nu begge to i en temmelig urolig sövn. Deres maver var altfor overfyldte af godter og risengrynsgröd. Iver holdt endda fast i sin hånd et kunstprodukt, arbeidet af Hans's tunge næver. Det var blevet presenteret som en sau. Men begge gutterne var

blevet enige om, at de vilde lade det være en elefant, for det var meget finere, og Petter, som var svært lærd, da han havde gået et halvt år på skolen, forsikrede, at det var en elefant. Med dette mærkelige dyr slog Iver ofte om sig i sövne på en temmelig hensynslös måde.

Petter havde fået en aldeles utvilsom hest fra samme fabrik. Den stod på bordet meget stolt med sin krumme hals, sine eiendommelige örer, der repræsenteredes af en klöft överst i hovedet, sine uhyre solide födder, der gav den et udseende, som om den havde bukser på, og med sin udmærket naturlige hale af tolv hestetagel, der strittede ret ud i verden.

Oline sov aldeles rolig, — hun havde været mer mådeholden i sine nydelser. Men så havde hun til gjengjæld taget med sig i sengen det meste af de hende tildelte godter, som hun omhyggelig havde gjemt under hovedpuden en gang, da gutterne ikke så det. Å, hvor det skulde smage deiligt at knaske på disse godterne, når hun vågnede imorgen! Men hun måtte fare ganske stille og forsigtig dermed, så hun ikke vækkede gutterne, som ellers vilde röve og sluge alt sammen. Og Oline sov så trygt og godt med den gule flette lidt til siden nedover hovedpuden.

Anne var endelig færdig i kjökkenet. Hun kom ind og begyndte at klæde af sig. Hans sad fremdeles i sin grublende stilling.

„Nå, Hans, skal du ikke köie dig du også? Hvad er det, du sidder og grunder på?“

Hendes stemme vakte ham. Han reiste sig og svarede:

„Å, ikke på noget videre.“ Han greb huen og satte den på sig.

„Går du ud?“

„Jeg har glemt at' noget af værktöiet mit nede på værftet. Jeg får hente det i kveld, ellers kan det komme bort.“

„Men du kan da ikke finde det nu, så mörkt som det er.“

„Å,“ sagde Hans med et halvt smil, „jeg er lige så vel kjendt i hver krog på værftet som i stuen her.“

„Du Hans?“ — Hun reiste sig fra den krumme stilling, i hvilken hun havde siddet og löst op skobåndene sine, og fæstede sine öine på ham.

„Nå, hvad vil du?“

„Hvordan blir det så med det, at du skulde bli arbeidsformand på værftet fra nytår af? Fuldmægtigen talte om det for mig i höst. Er det kanske ikke ble't så lel?“

„Å nei, — det er nok ikke det.“

„Hm, jaså. Nei, jeg kunde næsten tænke det, siden du har været så sturen i kveld. Men du får nå ikke lade det gå dig for nær. Du tjener jo nokså bra, som det er, også. Og så flink og ordentlig, som du er, kan det vel ikke

vare længe, för de må gjöre dig til formand. Mener du ikke det?“

„Å — — det er ikke så godt at vide.“

„Det er sandt, hvormeget fik du ekstra på din lönning i dag? — For consulen gav vel ekstra til jul i år også.“

„Ja—a, han gjorde nok det.“

„Fik du mer end i fjor?“

„Nei, — ikke mere.“

„Nå, ja ja! En krone finder en heller ikke på gaden. Det blir endda ikke så lidt for consulen, som gi'er til så mange af sine arbeidsfolk til jul. Endda han har god råd til det — ja, et par hundrede kroner for ham er vel knap som tyve öre for en af os det, — men så er det nå snilt gjort af consulen lel. Synes du ikke?“

„Jo—o, det er det vist,“ sagde Hans, der nu havde fået tændt sin snadde med karvet skråtobak og gik ud af dören.

Han drog pusten dybt en to, tre gange der ude i den råkolde luft. Det havde en stund været, som om han holdt på at kvæles der inde i stuen.

Nede på værftet fandt Hans snart, hvad han sögte, en smalöks, som bruges til at hugge huller i tömmeret med. Han tog den på nakken og blev en stund stående uvis om, hvorhen han nu skulde vende sine skridt. Der var noget, som

drog ham indover til byen, og för han rigtig vidste, hvordan det var gået til, fandt han sig stående udenfor consulens hus.

Alle vinduer i den langstrakte, gammeldagse bygning strålede af lys. Thi der var stort julegilde hos consulens. Man holdt på med desserten efter det rige aftensmåltid, hvor der var trakteret med östers, hummerstuing, ribbensteg og gås. Spisesalen var nedenunder, og gjennem et par for varmens skyld åbent stående vinduer trængte gjennem de nedrullede gardiner lugten af steg og lyden af stemmer, latter og glassenes klang ud til Hans.

Der fandtes, så sent som det nu var, ingen andre mennesker i gaden, og Hans gik nærmere, stillede sig i skyggen af en af strækbjælkerne lige ved et åbent vindu. Så kunde han på en måde være med og af og til höre, hvad der blev sagt derinde. Han syntes, det kunde være ganske artigt at höre på moroen en liden stund. Han fornærmede jo ingen dermed.

Der blev slået på et glas. Lyden af alle de summende stemmer forstummede, og der var en, som holdt en tale. Han stod ikke langt fra det åbne vindu, så Hans kunde höre hvert ord:

„Når jeg, mine damer og herrer! ved denne leilighed har den ære at udbringe vor höit ærede hr. værts skål, så er det ikke så godt at vide, hvad jeg i den anledning skal sige. Ikke fordi jeg intet har at tale om, ikke fordi emnet i sig

selv intet stof frembyder. Nei, men netop fordi emnet er så altfor righoldigt, frembyder så altfor meget stof, så det i en kort, fordringslös, improviseret skåltale er meget vanskeligt at træffe sit valg. Det er, mine damer og herrer! lige over for denne embarras du richesse, at jeg står tvilende. (Bravo, bravo!) Dog, det er juleaften i aften. Det er en glædens tid og en gavmildhedens tid, en tid da menneskekjærligheden feirer sine största, sine skjönneste triumfer. Dette bestemmer mig, og jeg vælger at udbringe en skål for vor vært som den veldædige mand, manden med den altid åbne hånd, med det ædle, varmt fölende hjerte. (Bravo, bravo, bravo!) Det er især i et forhold, hvor denne vor værts egenskab stråler i sin fulde glans, — jeg sigter til hans forhold til sine mange arbeidere. Hvert år ved juletid uddeler han således over to hundrede kroner ekstra til dem foruden deres lönning. Og det store ved denne godgjörenhed er ikke så meget de summer, som han således lader dem tilflyde. Men det er den omtanke, han udviser, de principer, han under sin veldædighed befölger, og hvorved han foregår os andre med et lysende eksempel. Han giver nemlig altid kun til de værdige og understötter aldrig lasten og dovenskaben ved letsindigen at kaste sine gaver hen. Han påser strængt, at der hersker en god ånd blandt arbeiderne, tåler ikke, at moderne rabulistiske ideer eller deslige får indpas. (Bravo,

bravo!) Karakterfast jager han enhver arbeider, der melder sig ind i 17 maiforeninger eller på anden måde misbruger sin stemme og sin frihed. Og det er i vor tid nödvendigt, at enhver velsindet mand, der eier indflydelse, fölger dette endnu idag af vor vært givne eksempel. Thi alle disse samfundsoplösende tendenser, der gjör sig brede i vor tid og truer med at fordærve ånden også blandt vore arbeidere, — så vel som deres profeter, disse opviglere og levebrödspolitikere, der kalder sig selv liberale, men egentlig bare er herskergale — (Udmærket! Bravo! Ha, ha, ha!) alle sådanne må, siger jeg, mödes med kraft og bestemthed. (Bravo, bravo!) Lad kun alle, der blir befængte med disse moderne friheds- og lighedsideer, der jo i virkeligheden bare er töileslöshed og oprörssind, — lad dem kun blive brödlöse, — retfærdigheden kræver det, — og det er, tör jeg forsikre, en aldeles probat kur, som snart vil drive den onde ånd på dör. De bör lære, at som man reder, så ligger man. (Bravo, bravo!) Jeg opfordrer Dem altså, mine damer og herrer! til med mig at tömme et bæger for vort höit ærede vært, manden med den åbne hånd, det noble hjerte og den mandige karakterstyrke, der gjör ham til en af den gode sags sikreste pillarer i vor by. Han leve!“ (Bravo, bravo, bravo! Hurra—a—a—a — — —!).

En af de tilstedeværende skibsrhedere, forhenværende skipper, sætter i med stentorstemme:

„Å skam få den, som ikke
vor værtes skål vil drikke!
Den skåla var bra —
hurra, hurra, —
hurra!"

Og så blev der en svare klinken med glasser, råb på consulens navn og megen jubel og stöi.

Ja, Hans syntes nok, det var svært så gild tale denne, som sagförer Monsen havde holdt. Han havde kjendt ham på stemmen og på, at han bröd lidt på „r"en. Han havde vist store gaver den mand, — han kunde vist radt ble't prest han. Men — ja, det var rart med den retfærdigheden, som han snakkede om — — og så kom Hans ind i sine funderinger igjen.

Han blev vakt op ved, at tre af gjesterne kom ud på trappen. Den ene var svært klein og blev stöttet af to andre, som lo og var lystige. Den sjösyge mand gav sig stygt indimellem og bandede gåsen, som havde været alt for fed — — ja, det var bare den gåsens skyld, for ellers — uf! — — for ellers, så hendte det — fanden tordne — aldrig ham, at — — uf! — —

Ovenpå spillede musiken op. Dansen skulde begynde igjen.

Hans gav sig på hjemveien. Det var röget op med kuling og snedrev, der piskede ham i ansigtet. Nede fra sjöen hörte han bölgernes

tunge slag mod stranden, mens vinden hylede i tougværket på skuderne, som lå fortöiede klods under de bratte klipper. Ude fra fyret, som han ikke længer kunde se for fokket, löd med regelmæssige mellemrum tågelurens langtrukne bröl, snart nærmere, snart fjernere, efter som lyden blev båret til eller dreves væk af vindens bölger.

V.

„Den tid, jeg tjente hos consulens," pleiede Anne ofte at lade falde ind, både når hun snakkede med mand sin, og især, når hun slog en kaffesladder af med sine kvindelige hjendinger. Consulens var jo det rigeste og fineste hus i byen, og det var med en vis stolthed, hun somme tider kunde udbrede sig over, hvordan hun havde havt det de tre år, hun tjente der.

„Jös, så fint al ting var i det huset! Speiler i forgyldte rammer fra gulv til tag, mor Andersen! så en kunde bli ganske lei, når en med en gang fik se sig selv, så lang en var! Og skjellerier og lysekroner og kandelaberer, som dem kalder det, med store glasdobber rundt omkring. Og slige möbler da! trukket med bare flöiel og plyds og med guldlister om — ja de i salen da, — og på gulvene var der tæppener med svære, gilde roser, så en mest var ræd for at stige på dem, ja, för jeg blev vant til det da, for da vyrde jeg det ikke længer da, skjönner dere. Og ret, når der var selskab — jös, for stas, mor Andersen! Ja, for jeg måtte varte op ved bordet, skjönner dere, det sidste år, jeg var der. Og da stelte frua mig til med krusstrimmel

om halsen og en liden kniplingskappe på håret og hvidt forklæde med smekke og lommer på, skjönner dere, og med bælte om livet. Nå ja, — og så alt sölvtöiet da og dækketöiet og alt det fineste postelin — —“

Sådan kunde Anne gjerne i timevis sidde og udbrede sig over alle herlighederne i consulens hus.

Det var anden juledags eftermiddag. Oline og smågutterne var ude og prövede det nye kjælkeföre oppe i heien. Anne sad på en lav krak borte ved ovnen og stelte med vesla, som skulde have sin eftasverd. Hans sad ved vinduet og karvede skrå til sin pibe. Han så adskillig fortænkt ud, havde været usædvanlig taus både igår og idag. Anne havde godt mærket dette, og hun begyndte at skjönne, at det nok måtte være noget mer end det, at han ikke var blevet arbeidsformand, som tyngede på hans sind. Hun havde ikke endnu spurgt ham, da han altid pleiede at komme af sig selv, når det var noget om at gjöre. Men han skulde nu altid have sin tid til at sunde sig.

Han havde sat sig fore, at han fik fortælle hende det nu. Hun kunde ellers få höre det andetsteds fra, og det vilde være ilde. Så snart han havde fået piben sin godt i brand, gik han i gang med at fortælle. Det var jo ikke nogen lang historie, og han brugte ikke mange ord, så det stod jo for så vidt snart over.

Anne havde været forberedt på, at hun vilde få höre noget, som var tungt på en eller anden måde. Men dette havde hun ikke ventet. Hun havde böiet hovedet noget dybere, mælede for resten ikke et ord.

Hans var borte ved ovnen og fik sig en ny glo til piben sin, satte sig igjen hen til vinduet. Han ventede en stund og sagde så:

„Det fik endda være for det, det var, med mig. Men for dig, Anne, og for — — og for — barna vore — —"

Så taug han, rögte videre og nu stærkt, så rögen lagde sig i tætte, blågrå skyer under taget. Anne sagde fremdeles intet. Hun var ikke god for. Det var da så rent urimeligt alt dette, så rent uligt, syntes hun. Og consulen, som hun havde tjent hos, at han kunde — — så snille folk, som consulens i grunden var — — og der, som hun selv havde så meget arbeide endnu både med vask og andet, når de skulde have ekstra hjælp i huset — — kanske også hun nu skulde miste — — barna vore, havde Hans sagt, — ja, herre Gud, barna! — hvordan skulde det vel gå — —

Og hendes öine begyndte at fyldes, og tåre efter tåre randt ned over kinderne og dryppede ned på brystet, uden at hun lagde mærke dertil. Vesla blev urolig, hun havde fået noget af det salte vand i munden.

„Uf, slig som jeg sidder til da! Stakkars

liden!“ sagde Anne og strög tårerne væk fra sine öine med bagen af sin hånd.

„Du Hans, vi får nå pröve ikke at tage dette altfor tungt. Når jeg rigtig tænker på det, så kan jeg ikke tro andet, end at det vel vil rette sig igjen.“

„Hvordan rette sig, mener du?“

„Ja, du ved, jeg har tjent tre år hos consulens — —“

„Har hört geti lidt om det, ja,“ faldt Hans ind, og noget af et smil glitrede i hans öine.

„Ja, ser du,“ vedblev Anne lidt bryd, „så tænkte jeg, at jeg kanske kunde — —“

„Gå til consulen og be’ vakkert for mig kanske?“ bröd Hans igjen af og rettede sig der, han sad.

„Nei, ikke netop det, men — —“

„Anne, det er så mye du ved, at der sætter du ikke din fod.“

„Men kjære dig da, Hans, du ved da alt det arbeide, jeg har for frua, ret som det er, og så tænkte jeg, at jeg, når det faldt sig slig, kunde snakke frempå — ja for frua da, skjönner du.“

Hans strævede en stund med piben, som holdt på at bli tæt og slukne. Han drog og sugede, så kinderne blev ganske hule. Det surklede og skreg i bunden på pibehovedet. Endelig trak den igjen. Han spyttede ud det værste af tobakssausen og sagde så:

„Det får så være med det, at du har arbeide for frua. Det er jo altid bra at kunne ta' med den fortjenesten også. Men det er nok sikrest, tænker jeg, at du nævner så lidet som muligt om mig og mine greier. Det kunde ellers være usikkert, hvor længe — — nå ja, ja. Og så synes jeg nå, det skulde være skam for nogen af os at be' om godt vær på den kanten da, ser du. For mod consulen har jeg aldrig gjort andet end ret og skjel stöt, og ikke har jeg noget at be' vakkert om der.“

Vesla var sövnet ind, lå bare og jamnede så småt på munden, som nu engang var kommet i den tralten. Moderen lagde hende i vuggen og gav sig til at stelle med en del barnetöi, som hun havde skiftet af hende.

„Du Hans, hvad har du nå nærmest tænkt at tage dig til?“

„Å, jeg ved ikke så rigtig, får vel se at få nogen bryggesjau, om ikke andet.“

„Men skulde ikke grosserer Berntsen ha' brug for dig på sit værft? Han er jo af samme trua som du.“

„Hm, — jeg kan jo pröve. Men det er vel usikkert, tænker jeg. Han har nok de folk, han trænger, han.“

„End de andre, som er på samme siden da? Kan de ikke skaffe dig noget arbeide?“

„Har de noget, så får jeg det nok. Men de har lidet at drive med, ser du. Pengemagta er

på den andre siden her i byen, — det er sikkert nok det."

Anne sad en stund og grundede. Så sagde hun:

„Jeg skjönner ikke rigtig, at sligt skal være lovligt jeg, du Hans. Hadde du endda gjort noget gæli, så — —"

„Å nei, det er nok mangt, som ikke er så godt at skjönne. Men det er så rart med dem, som har magta ser du."

Der gik nogen i kjökkenet, det bankede på dören, og adjunkt Helgesen trådte ind. Det var en ung, meget livlig mand, en flink taler på folkemöder og formand for 17 maiforeningen der i byen.

„God dag, Hans! God dag, Anne! og glædelig jul!"

„Tak, — dere det samme! De kommer nok ind i et uvandt hus her, — det er nå ikke likere hos småfolk, ser De!" sagde Anne og skyndte sig at rydde væk barnetöiet, som hun havde hængt op ved ovnen.

„Her?" sagde adjunkten og så sig om i det vel flidde værelse med briskeströd gulv, „her er jo så fint og pent, så det er en lyst. Småfolk, siger du? Nu synes jeg just, dere er blet storfolk, jeg."

„Hå, hå," lo Anne, „De er nå bestandig så spögefuld, De! — Men værs' go', sjå til, De får sidde."

„Men det er mit ramme alvor, Anne! Hans, ræk mig din næve! Jeg bevidner dig min agtelse. Jeg har hört, hvad den kjeltringen, den consulen har gjort mod dig. Men derved er dere netop blet storfolk, skal jeg sige dere."

„Å, kjeltring er han nå ikke, lel," sagde Hans.

„Gu bære os for storfolk!" lo Anne igjen.

„Kan du ikke skjönne det da, Anne?" vedblev Helgesen. „Det er stort at få lide for sin overbevisning, få ofre noget for sandheden, ser du. Og det har manden din gjort nu."

„Hm," sagde Hans, idet han halede frem en tobaksrul og bed af en passelig skrå, „jeg skjönner nå ikke, å stort det kan være ved det, som er hændt mig. Men en får jo finde sig i det, når det kommer."

„Ja, ja, det kan så være," sagde Helgesen, „men det er ikke alle, som har mod til at stå, når man skal lide for det, og det er det, som er godt og kjækt gjort af Hans. Sig mig, har dere været i kirken idag?"

„Nei, men vi har læst teksten her hjemme," sagde Anne.

„Nu ja, så har dere jo læst om Stefanus, han, som blev stenet på grund af sin overbevisning. Der har fulgt mange martyrer efter. Også du, Hans er nu kommet i slægt med ham og alle sandhedens vidner."

„Jös, — det er nok alt for fint selskab for

os det!“ mente Anne og rystede på hovedet. Hun holdt nu på at koge kaffe på ovnen, der tillige var et slags kogeovn.

„Ja, det kan være vakkert nok at höre på det, som en så vel lært mand siger,“ tog Hans til orde, „og jeg skjönner nok kanske lidt af det, De mener også. Men det har nå aldrig faldt mig ind at tænke på det på den måden, og ikke höver det sig nu at sætte slige ting i samme bås heller.“

„Nei, nei, — det er rigtig tænkt af dig det, Hans. Men den — den consulen, — å jeg kan bli så sint! — Slige folk skulde skydes, skulde de!“

„Å, de får nu vel ha' lov at leve de med,“ mente Hans og drog på smilet.

„Det var ikke godt, om så ungt blod skulde stå for styringen,“ sagde Anne og lo.

„Det skal du ikke sige, Anne. Men det kan så være, slige folk som denne consulen gjör vel sin nytte de med. Om ikke andet, så hjælper de nu så deilig til at ödelægge sin egen sag og sit eget parti. Men de karle skal ikke dö i synden. Jeg skal skrive i aviserne og fortælle, hvorledes de har faret ad med dig, Hans.“

„Tak, det er jo så snilt det, men — —“ begyndte Hans betænksomt.

„Værs' go', — De får da drikke en tår kaffe!“ böd Anne og satte frem for adjunkten.

„Mange tak, jeg har rigtignok allerede

drukket hjemme, men den ser så fristende ud kaffeen din, Anne, så — — Ja, som sagt, i aviserne skal det komme, det er sikkert.“

„Å, dem farer nå med så mange slag i disse aviserne,“ sagde Anne, „jeg synes, han Hans kunde være lige sæl, han slap at komme der. Ja, vidste jeg endda, at det kunde hjælpe'n til arbeide, så — —“

„Det er ingen tvil om, Anne, at alle hæderlige mennesker vil oprøres, når de læser om, hvordan Hans er bleven behandlet. Han vil vinde fuld sympathi, det er jeg vis på.“

„Hm, ja, — kan det skaffe'n arbeide det da?“ drev Anne på med sit.

„Nei, Anne, nå er du rigtig for strid og rent urimelig,“ sagde Hans. „Du skjönner da, at vi må være adjunkten tak skyldige, når han vil ta' en så'n mands forsvar, som jeg er. Det er ikke mange, som vil bry sig for en simpel arbeidsmand, ser du.“

„Du kan ha' ret, Hans, og jeg får nok be' vakkert om undskyldning jeg,“ sagde Anne og så trohjertig på adjunkten. „Men det har lagt så svært på mig, ser De, at Hans skulde bli arbeidslös nå, så — —“

„Anne har i grunden fuldstændig ret,“ sagde adjunkt Helgesen alvorlig. „På en måde nytter det jo lidet at snakke og skrive. Men jeg håber nu, han får arbeide også. Mange tak for kaffeen,

Anne, — den var rigtig udmærket. Far vel for denne gang. Jeg ser snart indom igjen.“

„Når bare alle havde hjertelag som han,“ sagde Anne, da han var gået, „men det er så rart med det her i verden, for de, som kan, de vil ikke, — og de, som vil, de kan ikke.“

Og dermed tog hun til at hænge barnetöiet op igjen.

VI.

Jo vist blev der skrevet! Adjunkt Helgesen skrev i „Den Frisindede“ et stykke, hvor han fremstillede consulens adfærd mod Hans Heie, og han sparede ikke på de stærke farver.

Der kom i „Stiftstidenden“ et anonymt tilsvar, som alle vidste var af sagförer Monsen, og som navnlig udmærkede sig ved infame personlige sigtelser mod adjunkten.

Det var begyndelsen til en meget voldsom avisfeide, der stadig tiltog i hadskhed, og hvor der kjörtes op med en svær masse grovt skyts fra begge sider. Striden förtes endog over i et par hovedstadsblåde, hvor den dog snart döde hen.

Og hvad var så resultatet af alt dette skriveri for Hans Heies vedkommende?

For yderligere at retfærdiggjöre consulens handlemåde havde sagförer Monsen i en af sine artikler antydet, at det ikke var nok med, at denne Hans, for hvis skyld man havde gjort så megen larm, og som af partiet var kanoniseret som en martyr, — at det ikke var nok med, at han var en politisk opvigler. Hans udskregne hæderlighed var nok heller ikke hævet over al

tvil. Det var et faktum, at der alt som tiest fra værftet var bortkommet forskjellige ting, og da bemeldte Hans oftere havde grebet leiligheden til at blive efter og fjerne sig senere end de övrige arbeidere — det var formodentlig dette, man mente, når man talte så meget om hans arbeidsiver! — og da det efter forlydende netop var ved sådanne leiligheder, hine ting var blevet savnede, kunde man jo vanskeligt undgå at formode en vis sammenhæng i dette.

Man havde i denne i og for sig ubetydelige sag fundet det passende også at omtale Hans Heies store familie og stræbsomme kone. Indsenderen vilde henstille til sine modstandere, om man ikke gjorde bedst i så lidet som muligt at röre ved slige folks huslige forhold. Imidlertid tvilede han for sin del ikke et öieblik på, at jo denne — meget smukke — kone i væsentlig grad bidrog sit til familiens underhold. Det samme vilde hun vel gjöre for eftertiden, og der var da så meget mindre anledning til at slå på medlidenhedens så ofte misbrugte stortromme ved denne leilighed.

I sagförer Monsens næste artikel var der i en note nedenunder — med petit — anfört fölgende:

„Vi have gjennem consulen selv, — hvis humane retfærdighedsfölelse herved kommer til at stå i et end klarere lys, erfaret, at vi have været feil underrettede med hensyn til de af os

omtalte borteskamoteringer ved værftet, for så vidt nemlig, at det hele væsentlig har indskrænket sit til, at Hans Heie, ligesom også enkelte andre af arbeiderne, har taget med sig hjem bordstumper og deslige, hvilket jo kan være undskyldeligt hos mennesker med mindre vel udviklede retsbegreber, ligesom consulen med sin humane tænkemåde ikke har villet skride ind mod denne uskik. Når nogen i vor omtale af den meget smukke kone har vovet at forudsætte en ondskabsfuld insinuation fra vor side, kan dette alene forklares ud fra en ond samvittigheds nærtagne irritabilitet."

Semper aliquid hæret, — noget blir altid hængende igjen, om man end nokså uretfærdigt sviner en andens gode navn og rygte ned. Og sådan gik det også her.

Efter et par venners råd henvendte Hans sig til en sagförer for at höre, om han ikke kunde anlægge sag mod avisen eller „indsenderen". Sagföreren mente, det kunde ikke nytte noget, — Hans var jo en uformuende mand. De ærerörige ytringer var jo på en måde tilbagekaldte, og vedkommende vilde neppe kunne dömmes for dem. Desuden vilde en sådan proces kunne blive både lang og kostbar. Thi loven er nu en gang så, at man meget lettere kan få ret på den, der stjæler ens stövler end på den, der röver ens gode navn og rygte, og som skjænder ens ære.

Der var efter avisfeidens slutning ikke ret mange, som ikke troede, at consulen vel måtte havt gode grunde til at give Hans Heie löbepas. Thi at en så human og ædel mand, som nu al verden havde fået vide, at han var, en mand, der ydede storartede bidrag til alle hedningebazarer, sjömandsbazarer og alle andre slags bazarer, en mand, hvis navn stod först på alle veldædighedslister, en mand, der havde oprettet et særskilt legat, hvis renter om en to, tre menneskealdere skulde komme husarme der i byen til gode og bære hans navn ned gjennem tiderne, en mand, der hver jul uddelte over to hundrede kroner blandt sine talrige arbeidere, og som i strenge vintre bekjendtgjorde, at værdige trængende kunde få gratis ved, når de med gode attester og vidnesbyrd henvendte sig på hans kontor, en mand, der på sin födselsdag regelmæssig bespiste et hundrede fattige med suppe og kjöd samt kaffe og hvedeboller bagefter, — en sådan mand kunde umulig have givet en arbeider afsked af blot politiske hensyn.

Det var jo således klart, at der måtte være alvorligere hager både ved Hans Heie og hans hustru. Moralen står jo desværre så lavt blandt den slags mennesker, og når de misligheder, der uden tvil klæbede ved dette ægtepar og deres liv, ikke alvorligere og uden skånsel var blottede, så skyldtes det ganske vist ene og alene consulens bekjendte humanitet og store hensynsfuldhed.

VII.

Nogle år gik hen. Der var fuldt af folk inde i Salvesens brændevins-sjappe. Det var julekvelden og ikke længe, för sjappen skulde stænges. Der var da en hel del småfolk, som skulde forsyne sig med en eller to flasker julebrændevin, — fik så gjerne en dram på kjöbet.

Ved bordet henne i krogen sad en del sjöfolk og nogle sjauere og drak noget, som kaldtes varm punch, rögte skråtobak og spillede kort. Der var varmt, og luften var fyldt af brændevins-os og kvalm tobaksrög. Når dören gik op, stod der en rög af varm damp ud gjennem den. Thi det var svært koldt derude, til så tidligt på vinteren at være, og især på disse kanter af landet.

En noget krumböiet, storvoksen mand nåede efter fler forgjæves forsög endelig hen til disken. Han rakte frem en tom halvflaske og sagde:

„Vil De være så snil at fylde denne for mig, Salvesen?“

„Har du penger idag da, Hans?“

„Å nei, jeg har nok ingen endda, men — —“

„Men husk på, du skylder fra för af, min

mand, og da kan jeg ikke godt borge dig mer, ser du.“

„Det kan så være det. Men Orion er ventendes i efta eller ud på kvelden, og da tænker jeg nok — —“

„Venter du en ladning penger med Orion, kanske? He, he, he!“

„Kom med flasken din du, Hans, skal jeg fylde på for dig,“ sagde den tykke madam Salvesen, der hjalp til i dag, det var så trabelt. „Hvordan står det til hjemme nå da, Hans?“

„Å tak, madam, — hu Oline er nå over det værste nå, har dokteren sagt. Men hu skal ha' særskilt diæt, som dokteren kalder det, og det er ikke altid så greit — —“

„End kona di da?“

„Å jo, — hu hingler nå igjennem, endda det tog svært på hende dette me'n Petter og Iver — — det var nå hardt at miste begge så på en gang da.“

„Ja, den typ-husen, den typ-husen!“ sagde madamen, der havde set ordet i aviserne. „Se her har du flasken din, Hans. Jeg har havt rigtig god rom på den. Værs' go', her er en dram af samme slag. Det er ikke julekvelden mer end en gang om året, ser du.“

„Skål da, og glædelig jul!“ sagde Hans, tömte glasset og satte det fra sig. „Uf, — dèt var rigtig vederstyggelig godt brændevin. Jeg var så frösen, men dette varmer det.“

„Jeg synes, du ser så klein ud, som om du også kunde ha' feberen," sagde Salvesen, der holdt på at tappe på en flaske.

„Å nei, så gæli er det vel ikke. Men rigtig så stærk som för, er jeg nå ikke længer."

„Skal du ud i kveld da, Hans?" sagde madamen, „jeg syntes, du snakkede om Orion?"

„Ja, ser De, madam Salvesen, Orion er ventendes, og i kveld er det næsten ingen flötmand, som lægger ud, og da kan det vel bli lidt at tjene for mig også."

„Ja, ja, — det kan så være det. Men det blir nå stridt og koldt for dig det, stakkar. Du Hans," sagde hun med lavere röst, „jeg skal sende jenta op med lidt godt til kona di og Oline, jeg, — jeg vil så gjerne, alle folk skal være glade i kveld, ser du!"

„Gud velsigne dere, madam Salvesen! og tak skal De ha', — men De skulde vel ikke — —"

„Nå, hvad er det, Hans?"

„Ja, det er nå skam at snakke om — men för i tiden, så, — ja det var et sligt julelys da, — hu Anne og barna var altid så glade i det, — og det har vi ikke havt, siden — —"

„Å, helligtrekongerslys, mener du? Jös, jo da, — vi har en tre, fire stykker, — barna mine er også så glade i det. Jo da, jeg skal sende med et."

„Gud velsigne dere, madam Salvesen!"

Hans vendte sig brådt og gik rask ud af

sjappen, mens han strög sig med håndbagen over öinene.

En god stund drev Hans Heie frem og tilbage nede på bryggen. Der var næsten ingen folk nu. Kun af og til kom en flötmand eller en sjauer derned for at lye efter dampbåden, stod der en stund og drev så opover igjen, for det var koldt og surt.

Klokken blev fem. Det tog til at mörkne, og fra kirketårnet begyndte de at ringe höitiden ind. Det klang ualmindelig stærkt gjennem den kolde luft. Her fra bryggen kunde Hans se langt op gjennem gaden, hvor det lyste fra alle butikvinduer. Folk rendte ind og ud af dörene og skyndte sig afsted, når de kom ud i kulden.

Men klokkeklangen var så stærk, så det var ikke godt at höre, om dampskibet skulde give signal der ude ved indseilingen. Øen tog også af for lyden. Kanske var det lige så godt at lægge ud på lidt. Der kunde han bedre höre. Det var lavvande, så dampskibet måtte lægge bi på den ydre havn. Det gjaldt at være en af de förste, kunde kanske være nokså bra at ro lidt for at få varme i kroppen også.

Hans tog en slurk af sin flaske, stak den igjen ind i brystlommen på den gamle, lappede pjækkert, steg ned i sin båd, löste den og lagde udpå.

Det var koldt, det var vist. Bådripen var på sine steder ganske iset, hvor vandet havde skvættet op på den. Men Hans drog rask på årerne, og snart havde han nået ud på den ydre havn, hvor hans båd langsomt blev löftet og sænket af de svage dönninger, der satte ind fra fjordgabet, og som her holdt på at lægge sig til hvile.

Bim — bim — bim — bim — bim — — löd kimingen ud til ham, dirrende höit oppe i luften.

Der inde lå byen, husene kunde han ikke længer skjelne, men desto tydeligere de hundreder af lys i rader og rækker nede i byen og klatrende opover bergvæggen hist og her bagenom. Især strålede to rækker lys klart ud til ham fra en lang bygning nede i strandgaden. Det var consulens.

Ja, det var jo julekvelden nu, og alle mennesker der inde var glade og gjorde sig rede til at tage mod glædens höitid. Der blev pyntet juletræer og stellet istand juleborde, og der blev stegt ribbensteg og gås, og der blev kogt risengrynsgröd. Og barna glædede sig i forventning om julegodter og de hemmelighedsfulde gaver, og de unge mennesker glædede sig til alle ballerne og dansemoro og kanefarter, og de gamle glædede sig til alle toddykvelderne med god mad og boston og polskpas.

Så kom Hans til at tænke på, hvordan det havde været hjemme hos ham om julekvelden,

— og så gik det akkurat, som da han stod og huggede nede på værftet for fire år siden. Den gamle julesalmen kom igjen, og den lagde sig ind i åretagene, mens han sad der og rodde i ring for at holde varmen i sig. Ordene og melodien kom langsomt og i takt med hver gang, åreskaftet slog mod tollepinderne: „Op — glæ — des — al — le — glæ — des — nu — —“

Det gik en stund. Men så tog det til at rulle sig op for ham det liv, han havde levet — han og hans kjære — i disse fire år, og han vandrede om igjen den tunge gang.

Det havde gået nogenlunde i förstningen, men snart havde det taget til at glide nedover og nedover, som når en raper ud for en glat berghelle. Her og der er en revne, som kan stoppe lidt, en mosedot, en kan klore sig fast til, en lyngtuste, hvor en kan holde igjen, til det bær videre — nedover, altid nedover.

For der var jo, som för sagt, blevet hængende igjen en hel del ved ham, og alle mennesker vidste jo, der måtte være en eller anden hage ved denne Hans Heie. Og så blev det mer og mer vanskeligt at få arbeide, selv om nogen havde noget at give.

Og så konen hans — stakkar Anne! Også hende var der blevet hængende noget ved. Velvillige sjæle havde forklaret hende, hvad der skulde lægges i hin ytring i avisen. Hun mistede næsten straks sit arbeide hos consulens

og enkelte andre brave og hæderlige folk, der ikke vilde have noget med „den slags fruentimmer“ at gjöre. Anne, stakkar, havde græmmet sig syg. Vesla var da også blevet klein, og hende havde vor herre taget.

Bim — bim — bim — bim — bim — — klang kimingen igjen ud over sjöen i stærke bölger. Stjernerne tindrede frem, tættere og tættere deroppe på det mörke himmelhvælv.

Men huttetu! det var koldt, — og endda intet dampskib at se eller höre. Hans lod årerne hvile en stund og tog sig en tår. Det varmede godt. Han tog sig en ny skrå, gav sig til at småro påny, og ordene og melodien var der igjen: „Op — glæ — des — al — le — glæ — des — nu — med — fryd — op — fyl — der — —“

Ja, vor herre skal vide, der havde ikke været så megen glæde i disse år. Huset var da blevet solgt, og de havde flyttet ind i det hullet, hvor de nu boede. Så havde han en gang skjældt sagförer Monsen for kjeltring, og det havde han da fåt svi for både længe og vel. De sagde, han havde været fuld den gang. Kan hænde, han havde lidt på — Gu bære os, for brændevinet havde nå tidt måttet være både mad og klæder for ham, når han sulten og usselt klædt sled med bryggesjau og flöt i den værste vintertid. Men han havde lovet Anne, at han aldrig mer skulde gå over stregen, og det havde han da heller ikke gjort, endda han tidt havde

været fristet. Så var da sygdommen kommen til — — ja herre Gud, slig som alt dette havde taget på Anne, stakkar!

Men hvad var det for noget, som kom væltende indover fjorden? — Å — havskodden! Hurtigt, lydlöst kom den glidende indover i tætte, hvidgrå masser, sendte små dotter og striber i forveien, — de skjöd sig stille hen over vandfladen, kröb op over skjær og holmer, dækkede dem med et uroligt, viftende slör. Så kom de tætte masser bagefter og slugte alt.

För Hans vidste ordet af, var han stængt ude fra al verden. Ikke en holme kunde han se, ikke et eneste lysglimt fra byen. Endda en liden stund så han et par stjerner ret over sit hoved. Så sluktes også de ud, og han var helt lukket inde i den isende, kolde tåge.

Skulde han ro til land? Å nei, — havde han været længer udpå, så havde det vel været bedst, men her var han jo så godt kjendt. Skodden kunde — efter den kant den kom fra — ikke have lagt sig i dampskibslöbet östover endda. Da vilde han jo også have hört tågehornet fra fyret. Her gik desuden skibet indenskjærs, kunde nu være ventende hvert öieblik. Han kunde jo let finde ind til byen, når han vilde. Kirkeklokkerne löd endda, og han behövede bare at lægge vel mærke til den kant, hvorfra lyden kom.

Ding — dang, ding — dang — — löd det ud til ham. Kimingen var holdt op, og der ringtes

nok nu sidste gang. Men det hörtes gjennem skodden så underlig langt borte, og iblandt var det, som om tonerne drev omkring höit oppe, langt over skodden..

Men huttetu! — det var nu endda koldere end för. Den rå skodde trængte tværs igjennem de usle klæderne hans og gjennem kroppen med, syntes han. Han sad en stund og lyttede. Nu var klokkeklangen også slut, men der var intet at höre til dampskibet. Det var kanske bedst at ro hjem lel. Skulde skodden brede sig mod öst, kunde det endda dryge længe, för skibet kom. Han vendte stevnen i den retning, hvorfra han sidst havde hört klokkeklangen og gav sig til at ro.

Det varede, og det rak, og han syntes, han for længe siden burde været inde. Men han hverken så eller hörte noget til byen. Han satte årerne hvast mod vandet og fik båden til at ligge stille. Han tog en liden flis blandt nogle, som lå i bunden af båden og slap den i vandet, böiede sig ud over bådripen og så nöie på flisen. Hm, — den flöd akkurat i modsat retning af den i hvilken han havde roet. Sjöen var nu ganske sikkert begyndt at flö, altså måtte strömmen her bære indover. Han havde da rimeligvis rod sig halv rundt og stevnet udover. Sikker kunde han jo ikke være, da han ikke kunde være vis på, om båden lå stilt, — han kunde jo intet „med“ tage i tågen. Så vendte han båden og

rodde den modsatte vei, stansede efter en god stund og prövede igjen. Nei, det var gået ham lig ens. Det kunde gjerne ende med, at han rodde sig længer og længer udover.

Han blev nu lidt ræd. Men så tænkte han på, at det bedste, han kunde gjöre, var at lade sig drive med strömmen. Den förte jo lige ind mod by-odden. Det kunde kanske dryge en halv times tid, kanske mere og, för han kom ind på den måden. Men det var det sikreste lel. og muligt kunde han få höre tågehornet snart også, og da var det let at vide, i hvad retning han skulde ro. Bare nu ikke Anne blev altfor lei, når det drygde så længe, för han kom hjem. Men hun vidste jo, at han skulde vente på dampen. Hans var glad ved at tænke på, at hun og Oline nu vel havde det så hyggeligt og godt, som de kunde, tak være den snille madam Salvesen.

Men hvor det isnede gjennem hele hans krop. Det var nu i grunden liden hjælp i at sidde der på toften, når han ikke kunde ro. Det vilde være lunere nede i båden. Han lagde årerne op og fik frem en stump af en presenning fra agterskotten, lagde sig ned på bundtiljerne og trak presenningen over sig. „Jösse namn!“ sagde han, som han pleiede, når han om kvelden lagde sig ned under sengeteppet. Han kjendte nu, at han var svært træt, slig som han ofte havde kjendt det i den sidste tid.

Ja, lidt lunere var det vist her, men det gik svære frysninger gjennem ham, ret som det var. Om han tog sig en dram til? — Men så måtte han röre på sig og tage presenningen af igjen, som han nu havde trukket godt om sig. Det var bedre at ligge stille. Frysningerne skakede ham en stund, så han rigtig hakkede tænder, kom så sjeldnere og sjeldnere. Da nogen tid var leden, kjendte han ikke stort til kulden mer.

Det var så stille her ude, hvor han lå — skodden ovenover — vandet nedenunder, — ingen lyd fra land rak ud til ham. Det bare skvulpede om båden, når den jevnt blev löftet og sænket af de lange dönninger.

Og ind mellem denne jevne, skvulpende lyd lagde sig så igjen julesalmens ord og melodi — stumpevis og som langt borte — det var som i en skodde det med.

Han havde lukket öinene, men endda drev der skodde for hans syn. Og der kom for ham ansigter, han havde set for længe siden, stemmer, han en gang havde hört — så drev det bort i skodden igjen. Det samlede sig til et nyt billede, — han syntes, det var som for fire år siden hjemme i hans eget, lille hus. Anne sad med vesla, og Oline var der og Petter og Iver, — og han hörte, de sang:

„Bort sorg og krænk ei mer vort sind.
Guds glæde lukker vi nu ind — —“

Men hvor underlig lavt de sang — — og så langt, langt borte — —

En hul, langtrukken lyd nåede svagt hans öre — — tågehornet? — Men han var så træt, — det var så godt at hvile.

Og sangen kom igjen, svagt, svagt — endnu længer borte i skodden:

„— — — — — at vi må
så stor en juleglæde få,
som aldrig — — — —“

Og så blev det helt stille og bare drivende, grå skodde alt sammen.

Det næste nummer, som kom ud af „Stiftstidenden“, nu redigeret af sagförer Monsen, indeholdt blandt andet fölgende:

„Vi har atter at berette om et sörgeligt offer for brændevinsdjævelen. Förste juledags morgen blev en bryggesjauer og leilighedsvis flötmand her af byen funden ihjelfrossen i sin båd, som drev omkring inde på havnen, og i ligets lomme fandtes en halvtömt brændevinsflaske, et sörgeligt vidnesbyrd om, hvad slags juleglæde sådanne mennesker söge. Manden, hvis navn var Hans Heie, var i sin tid en dygtig værftsarbeider, og det fortjener udtrykkelig at bemærkes, at han lod sig forlede af 17 maiföreningens opviglere, hvorefter han begyndte at skeie ud på fler måder samt selvfölgelig fik sin

afsked fra værftet, hvorefter han da stedse sank dybere og dybere, indtil det tog denne ende med ham. Måtte dette tjene til advarsel for alle brave arbeidere, så de ikke lade sig forlokke af den slags opviglere, der desværre også her i vor by frækt löfte sine hoveder og i frihedens navn undergrave arbeiderens sande lykke, hvorpå vi i dette tilfælde kunne se et advarende og sörgeligt eksempel.“

Fanny.

I.

Alle var enige om, at Fanny Steen var nydelig. Men hun var altfor vild og gal, altfor letsindig, mente adstadige og rolige folk. Hun er altfor fri i sin opförsel, aldeles utilladelig koket, mente damerne. Hun burde rigtig skamme sig, burde hun, sagde de, som önskede, at de kunde være ligedan, men som ikke turde. Og der blev sagt en hel del andet i samme stil.

Fannys egen moder var ikke ganske uden bekymring for datterens skyld. Hun var jo eneste barn og et godt parti, og moderen yndede meget at tænke sig hende höit på strå, helst noget sådant som amtmandinde, bispinde, statsrådinde eller noget der bortover.

„Du må betænke, kjære barn, at du nu snart er tyve år. Dit lette og fri væsen er nokså klædeligt for en ganske ung pige, — ja, en smule mer retirée har jeg nu altid önsket, du skulde være. Din måde at optræde på lige over for unge herrer — å ja, ældre også — er virkelig

noget — noget — —. Ja, jeg mener ikke, der er noget ondt deri, barnet mit — jeg har selv været ung og feteret engang —“ og den endnu statelige fru Steen rettede lidt på sin morgenkappe foran speilet — „men, ser du, på den måde vinder man kun at tiltrække en hel del sommerfugle, som ikke mener noget med det. Mænd derimod, som er solide og har alvorlige hensigter — —“

Når fruen kom så langt i sine moderlige formaninger, blev hun altid afbrudt af Fanny, som med en klar, frisk latter tog hende om halsen, kyssede hende og gav sig til at danse rundt i stuen med hende.

Moderen pleiede i regelen at bli aldeles afvæbnet ved dette slags argumentation, der i bogstaveligste forstand tog veiret fra hende. Men idag måtte der være noget særeget på færde. Thi efter at fruen havde sluppet lös fra Fanny og ganske andpusten havde taget plads i en af lænestolene, prövede hun igjen at lægge sit ansigt i alvorlige folder og sagde med en bekymret mine:

„Det er skammeligt af dig, Fanny, at bære dig således ad mod din egen mor, når jeg har noget alvorligt at sige dig.“

„Men mor! — Du vil da vel ikke præke mer moral for mig? Det har du slet ikke godt af. Det er meget sundere at valse lidt mer. Kom nu, så skal vi danse — danse — danse!“

„Fanny! — vil du lade mig være, din vildgås! Kan du da ikke være alvorlig bare en liden stund?“

„Om jeg kan? — Jo da, — jeg skal være så alvorlig så! — Se nu bare! — Er ikke dette bra? — Hænderne smukt foldede over maven — — eller vil du kanske, jeg skal folde tæerne også?“

Dermed stillede hun sig op foran moderen med hovedet lidt på skakke og en såre höitidelig mine.

„Fanny, du er virkelig uskikkelig, og jeg burde være rigtig ond på dig.“

„Ja, men det kan du ikke, söde mor! — så du kan gjerne lade være at pröve derpå. Men lad mig nu få höre det forfærdelige. Jeg er lutter öre, som skrevet står.“

„Det er slet ikke noget forfærdeligt, Fanny, men det er meget alvorligt. Din far har også talt med mig derom, og vi er blevne enige om, at — — Sig mig, har du ikke lagt mærke til, at assessor Sörensen er meget indtaget i dig, min pige?“

„Å jo,“ sagde Fanny, og et smil trak sig om hendes mund, „du kan vide, jeg har lagt mærke dertil, — jeg måtte jo være blind ellers. Guderne må vide, hvordan han kan finde på noget sådant. Han er forresten virkelig morsom, det gamle, naragtige dyr.“

„Men Fanny da! — fy, hvor stygt du taler.

Assessoren er slet ikke gammel, som du siger. Han er en mand i sine bedste år. Og så er han en udmærket dygtig mand — tænk, allerede assessor! Du kan tro, han vil drive det til noget stort med tiden."

„Kan såmæn godt være. For mig må han så inderlig gjerne bli så stor som Cheops-pyramiden!" sagde Fanny med et kast på hovedet.

„Fanny, dette er ikke noget at drive spas med. Både din far og jeg sætter megen pris på assessoren, der sandelig er en både meget dannet og meget fin mand, og jeg skulde virkelig önske, at du vilde — —"

„Mor, husker du den lille, yndige gavotte af Popper, som blev spillet i musikforeningen sidst: Bum, bum, bum, — tra — la — la — la, — tralalalalala, — tralalalalala — — ja, er den ikke af Popper?"

„Jo—o, jeg tror det. Men hvor i al verden kan du falde på det nu? Jeg synes virkelig, du heller skulde — —"

„Höre på dine lovtaler over assessoren, mener du? Ja, undskyld, kjære mor, men det er virkelig et altfor kjedsommeligt thema. Jeg vil meget heller, at du skal forære mig gavotten, udsat for piano."

„Du kan vel skjönne, barn, at når jeg har talt til dig om assessoren på denne måde, så er det, fordi — — ja, fordi både din far og jeg er overbeviste om, at han nærer alvorlige hensigter,

når han så tydelig viser dig sin opmærksomhed.“

„Men, kjære mor, jeg nærer ikke mindste spor af alvorlige hensigter, og hvis han ikke var så indbildsk, som han er, så måtte han skjönne, at jeg bare — — Ja, mor, det kan hænde, at det ikke er så ganske rigtigt. Men, ser du, det er da så altfor indbydende at more sig lidt over sådan en inderlig julebuk.“

„Fanny, Fanny! jeg er virkelig bedrövet over din grænselöse letsindighed,“ udbröd fruen med en meget bekymret mine.

„Å nei, kjære mor, ikke vær det da!“ sagde Fanny, idet hun knælede ned foran moderen og tog hendes hænder.

„Jeg forsikrer dig, jeg skal aldrig gjöre det mere, undtagen hvis jeg blir nödt dertil, — ja, for du ved, selvforsvar er tilladt. Sig mig forresten alvorligt, mor, kunde virkelig du og far önske, at jeg skulde få slig en — en — nå ja, slig en skaldepande til mand?“

„Hvor du taler, barn! Assessoren har da meget vakkert hår.“

„En udmærket nydelig paryk, ja! Og det har du ikke opdaget endnu? Ha, ha, ha! — Å ja, det er ikke så let heller. Men Eva Ström og jeg overraskede ham sidst, her var selskab, da han stod og pyntede på sig foran speilet i entréen. Han troede, han var ganske alene og så ikke os, men vi så udmærket godt, hvorledes

han et öieblik i aller egentligste forstand blottede sit hoved, strög den blanke isse med lommetörklædet og så satte på sig de yndige, sorte lokker igjen. Ha, ha, ha! hvor vi lo, da vi blev alene! Gad vide, hvilken taterkjærring, der har båret de yndige lokker för?"

„Men barn da! Det gjör da virkelig ikke noget fra eller til, om en mand bærer paryk, når han forresten er brav og elskværdig."

„Nei, du har ret mor, hvis — — Nå ja, kan gjerne være, at han er et præmiedyr. Men det hjælper alt sammen ikke, når jeg ikke kan holde af ham. Og det vil jeg aldrig i evighed komme til at gjöre."

„Men hvor kan du være så vis derpå, Fanny? Når du lærer ham bedre at kjende — —"

„Vil ikke hjælpe noget, mor. Jeg er ganske vis i min sag."

Fru Steen lagde nu mærke til, at Fannys kinder havde fået en livligere farve, og at hun talte med et eget eftertryk.

„Sig mig, Fanny, holder du da af nogen anden?"

„Sæt nu, at så var, mor!" sagde Fanny, idet hun sprang op, slog armene om moderens hals og kyssede hende.

„Men spörg mig nu ikke om mer, så er du söd, mor." Og med pludselig forandring i stemme og udtryk:

„Vil du så forære mig gavotten?"

„Gavotten? — Nå den, — ja, den kan du gjerne få. Men når skal du dog bli alvorlig, kjære barn?“

„Å, kanske för du ved ordet af, mor. Å, — jeg skal bli så adstadig så! Men bare få lov at sprælle lidt endnu en stund, ikke sandt? — — Ah, se der kommer Eva Ström op gjennem alleen. Hun skal fölge mig ned i byen.“

Dermed löb Fanny på dör, sin veninde i möde.

„Undres, hvem det kan være?“ tænkte moderen. Hun gav sig til i tankerne at gjennemgå rækken af de unge herrer, som de oftere pleiede at træffe sammen med. Men hun blev lige uvis. Fanny var lige let, lige fri og lige erobrende over for alle, syntes hun. Ja, hun var desværre vist altfor letsindig, og ikke var hun slig, at det rigtig gik an at skjende på hende heller.

Og fru Steen sukkede og rystede på hovedet over sin viltre datter, der aldrig syntes at ville bli rigtig voksen.

II.

„Consul Steen og frue giver sig herved den ære at invitere hr. cand. med. O. Grönvold til middag imorgen kl. 4 eftm. på deres landsted Solheim.“

Otto Grönvold læste vel for tiende Gang denne indbydelse igjennem langsomt og omhyggeligt, som om det var et såre vanskeligt dokument, hvis indhold og mening han havde megen möie med at tyde.

Sikkert er det, at den gav ham meget at tænke på. Skulde han gå, eller skulde han ikke gå?

Han var forelsket i Fanny Steen, — ja, han elskede hende dybt og inderligt. Han havde længe stået imod. Hans sunde, praktiske fornuft havde straks fra först af advaret ham, — det vil sige, straks han blev sig bevidst, at han begyndte at drages ind i hendes tryllekreds. Men da var det allerede for sent. Trods al modstand var han uhjælpelig kommet ind under en håblös kjærligheds magt.

Denne tog ham så meget sikrere, som det var den förste, skjönt han nu var fire og tyve år. I opvæksten havde han havt et par gutteforliebelser, men efter heldig at have overstået

disse börnesygdomme var han siden gået fri. Hans videnskab og hans studium havde hidtil udelukkende optaget ham.

Han havde i sin hjembygd som gut været vidne til, hvorledes en voldsom farsot havde hærjet. Det var en af disse afsides bygder, hvor der er milevidt til læge, og den, man havde, duede ikke, men var en skröbelig, fordrukken person. Sygdommen bortrev begge Ottos forældre, og der var en svare nöd i bygden. Nabo skyede nabo og stængte sin dör. I hytterne var der dem, som formelig döde af sult.

Alt dette havde med magt og alvor grebet guttens sind og indgivet ham den beslutning at ville blive læge. Han satte sig det stedse tydeligere som sit livs mål, at han vilde söge sig hen just til sådanne steder, hvor nöden var störst og hjælpen mindst. Han var nu snart færdig som candidat ved hospitalet og kunde altså begynde at tænke på at fölge, hvad han holdt for sit livs alvorlige kald.

Så kom hans kjærlighed til Fanny. Han var ikke længe om at finde ud, at den var fuldstændig håblös, selv om — — ja, selv om det utænkelige var muligt, at han kunde vinde hendes kjærlighed.

Han var jo en raring, sagde alle hans kammerater, altfor alvorlig og gammelagtig, forstod ikke at være kavaller. Og hvor faldt han ikke gjennem mod alle hine elegante, vittige herrer,

der med erobrende sikkerhed sværmede om Fanny Steen! Nei, det var nok ikke han, som kunde vinde hendes kjærlighed.

Og det havde han jo ikke engang lov til at pröve på. Selv om det utænkelige var muligt, havde han så lov til at rive hende ud fra de lykkelige og lyse forhold, hvorunder hun levede og var opvokset? Thi hvad vilde vel han som læge kunne byde en hustru kanske på en ensom ö eller i en fattig afkrog langt oppe i landet. Stakkars fagre solblomst! hvor hurtig den da vilde visne. Nei, hun måtte have et hjem, rigt og lyst og lunt som det, hun var vokset op i.

Og — ja han havde jo ikke engang lov til at vælge en sådan hustru, om han vilde kåre sig en. Fanny var yndig, elskværdig, fortryllende, — hun var alt godt og skjönt, — det troede han. Men den, som skulde være hans hustru, måtte kunne hjælpe ham i al hans gjerning, måtte være ferm, stærk, udholdende, uforfærdet, ikke sky hverken sygdom, sår eller nogen menneskelig elendighed.

Hans vei lå altså klar for ham. Kunde han ikke lade være at elske hende, han kunde dog lade være at röbe hende sin kjærlighed.

Det hele fik da være ham som en dröm, en fager dröm. Den havde sin bitterhed, den havde sin tunge lidelse, den greb dybt ind i hele hans væsen. Nu vel, — han fik tage kampen op, —

det blev jo den bittersöde indledning til hans livs alvorlige gjerning.

Så gik et par måneder, i hvilke han oftere traf sammen med Fanny Steen, og i disse möder prövede han troligt at gjennemföre sin beslutning.

Da modtog han en dag hin indbydelse. Hvorfor bragte den ham sådan uro? Hvorfor kom han i stærk tvil, om han skulde fölge den eller ikke?

Fordi Otto Grönvold fölte, at han nu stod foran en afgjörelse, skarpere, vanskeligere, mer påtrængende end nogensinde för.

Thi efter de par sidste gange, han havde været sammen med Fanny Steen, var han ikke længer sikker på, at han ikke kunde vinde hendes kjærlighed. Ja, — det var jo næsten utænkeligt, — men en stemme hviskede til ham, at hun kanske allerede — —

Han prövede at jage det fra sig som vanvid. Men det kom igjen — som et indsmigrende håb, der varmt strömmende göd sig om hans hjerte.

Hvorfor turde han dog ikke give sig hen i dette — bare lidt? Hvem vil negte den, der forsmægter af törst, at drikke dugdråben af et blad?

På bordet lå ved siden af det elegante indbydelseskort en nogle dage gammel avis. Der stod fra en bygd i Nordland, at der var udbrudt en heftig epidemi af difterit i forening med skar-

lagensfeber, der havde spredt sig rundt i hele det vidtlöftige distrikt. Man antog, at smitstoffet var indfört af fiskere, som var vendt hjem fra Lofoten. Nöden var såmeget större, som den forrige distriktslæge var forflyttet og straks var reist sydover for at overtage sit nye embede, og der ingen havde meldt sig til Borgö, endda embedet havde været averteret vakant i over to måneder. Hjælp fra nabolæger var omtrent umulig at få; dels på grund af de lange afstande, dels fordi hver havde nok med sit eget distrikt.

Denne beretning var faldt Otto Grönvold i öinene netop idag, og han havde taget avisen med sig hjem fra kaféen. Her var jo kaldelsen, han havde ventet på. Han fölte sig glad, fuld af mod og freidig lyst til at tage fat. Han begyndte at skrive sin ansögning.

Så kom budet ind med invitationskortet. Og han huskede — Fanny!

Der lå ansögningen endnu ufuldendt, mens Otto urolig drev frem og tilbage på gulvet, og tankerne jog hinanden som skyerne i storm.

I grunden var jo sagen klar. Veien, han havde at gå, lå for ham tydeligere end nogensinde. Men der er mangen hespel, som ser grei ud, og som alligevel blir flokete, når den skal nöstes op.

Kunde han ikke vente en stund med den ansögning? Det var greit, han vilde söge posten. Men nogle dage kunde han dog vente. Der

kunde kanske ske noget, — kunde kanske komme vished. Ja, hvorom? — Og hvad så?

Det visse var, at sygdommen hærjede der oppe. Det sikre var, at der krævedes hjælp, hans hjælp. Og det hastede. Döden giver ikke henstand.

Og hvad kunde vished hjælpe ham, vished endogså om, at hun vilde blive hans? Thi det kunde jo blot ske da, når han opgav sin livsgjerning, når han svigtede det mål, han havde sat sig i livet.

Var det også så ganske vist? Vilde han egentlig svigte sit mål, fordi om han — —

Han satte sig ned og lagde grublende hovedet i sin hånd. Dette måtte overveies nöie. Det gjaldt jo hans livs lykke.

Det var ganske vist så, og det var jo det væsentlige, at han havde helliget sig til en læges alvorsfulde og vanskelige gjerning. Han vilde vie sit liv til at kjæmpe mod sygdom, nöd og elendighed. Men var der ikke nok af sligt just her i denne stad? Var den ikke her mange steds skrigende trods noget sted i verden? Om han nu valgte sin gjerning her, særskilt med de ulykkelige, de forkomne, de fattige for öie, — med hende ved sin side, — hvor vilde han ikke kunne arbeide, hvor vilde han ikke kunne ofre sig — —

Og han så sig selv komme hjem fra et besög i en af de værste huler, kanske midt på natten. Og han så, hvorledes han stille trådte

ind i et lidet, koseligt værelse, hvor hun, hans hustru, tog mod ham, den længselsfuldt ventede — —

Og billede efter billede, forförende, lokkende rullede sig op for hans dårede syn.

Sådan sad han en god stund. Med engang for han op. Var der nogen, som havde råbt på ham? Hans öine for uvilkårligt sögende omkring. De stansede ved to billeder, som hang på væggen — hans far — hans mor.

Slöret var med et revet fra hans öine, — han rödmede over sig selv:

„Hvor har jeg dog ladet mig före hen? — Men nu skal det være slut. Ja vist var der nogen, som råbte på mig. Tak, I kjære! — Ja vist er der nogen, som råber på mig, de tusinde der oppe langt mod nord."

Han satte sig ned ved bordet, skrev rask og med fast hånd sin ansögning færdig. Han gik lige ned i departementet med den. Chefen var netop til stede, og han fik en længere samtale med ham. Det var ganske rigtigt, at han var eneste ansöger til Borgö distriktslægeembede. Folk var rædde for at komme derop. Der var hårde sjöreiser, megen fattigdom, liden indtægt at regne på. Departementet havde under hånden prövet at få en vikar. Det var endnu ikke lykkedes. Gröndal kunde være sikker på posten. Det blev endvidere aftalt, at han skulde reise

derop, straks han kunde komme lös, senest om otte dage.

Da Otto Gröndal kom hjem på sin hybel på hospitalet, så han på sit uhr. Når han havde gjort et par nödvendige sygevisiter, havde han så vidt tid til at klæde sig og få en kammerat til at overtage aftenvagten. Når han så tog en vogn, kunde han endda komme tidsnok til middagen på Solheim.

Thi nu måtte og vilde han derud. Hans læber skulde være tause om hans hemmelighed. Hans öie fik ikke lov at röbe noget. Men se hende, höre hende, det måtte han — for sidste gang.

III.

Solheim havde för i tiden hedt Sanssouci og havde i en lang årrække tilhört fru consulindens slægtninge på fædrenesiden. Det var gået med familien som med den gamle, skromlete hovedbygning: malingen og stasen var gået af den, og den ramlede sammen. Det vil sige familien. Hovedbygningen stod endda på en vis.

Af familien var der ikke andet igjen end en gammel fröken, meget aristokratisk, der på grund af visse legatariske bestemmelser havde fået plads på en frökenstiftelse i Danmark. Ja, og så var der et sideskud — somme sagde et vildt, — nemlig den nuværende frue på Solheim.

Hun havde været en frisk og vakker ung pige, så halvveis anerkjendt af familien. Hun var meget glad ved at række consul Steen sin hånd, da familien ramlede sammen.

Consulen havde også kjöbt, hvad der var igjen af den gamle herregård, hvilket omtrent indskrænkede sig til den meget store have med park og den faldefærdige hovedbygning. Denne lod han rive ned og opförte i stedet det nuværende tidsmæssige landsted. I haven og parken med de mange grotter og snurrige anlæg lod

han rydde en smule op omkring bygningen, lod for resten alt være, som det var.

Da Otto Grönvold kom ud til Solheim, var allerede den störste del af selskabet samlet. De fleste gjester var omgangsvenner af huset eller consulens forretningsvenner. Men Otto lagde også mærke til en del ansigter, han ikke för havde set i consulens selskaber. Blandt dem var departementschefen. Otto vilde hilse på ham og nærmede sig. I det samme hörte han ham spörge sin sidemand:

„Ved De, om det er i nogen særegen anledning, at consulen har selskab idag?“

„Nei,“ blev der svaret,“ hvis det da ikke skulde være i anledning af datterens forlovelse.“

„Ah — er frökenen blevet forlovet?“

„Ja, det er det nok ingen udenforstående, som sikkert ved. Men der ymtes et og andet.“

„Er der nogen, der betegnes som den lykkelige?“

„Man har tildels nævnt assessor Sörensen. Men, som sagt, det er blot et rygte.“

„Ah — se der har vi jo candidat Grönvold!“ udbröd chefen, der netop fik öie på ham. „Men, — er De ikke vel, höistærede? De er så bleg.“

„Det har intet at betyde — en smule nervösitet — lidt svindel — jeg vil gå en liden tur i parken — —“

„Ja, gjör det, unge mand! Her er også meget varmt herinde. De må sandelig ikke blive

syg nu, De skal reise til Nordland. — Ja, ved De, mine herrer, jeg har endelig været så heldig at få en ansöger til — —"

Mer hörte ikke Otto, da det nu var lykkedes ham at slippe ud af dören. Han var meget ærgerlig på sig selv. Hvad behövede han at bryde sig om slig snak. Det var jo sagt hundrede gange för.

Og om det nu var sandt? — Ja, så var jo alt, som det skulde være, og han burde jo glæde sig over, at — —

Men det var dog underligt, hvor ondt det gjorde at tænke sig hende som en andens. At den tanke aldrig havde stået klart for ham för!

Han havde mest lyst til at gå lige hjem med en gang. Men nei, det var feighed. Han måtte så alligevel vænne sig til den tanke. Bedst da at blive og se den i öinene som en mand.

Hvis det var sandt, hvis der nu virkelig skulde ske en declaration — — nu vel, han skulde være den förste til at önske hende til lykke. Og så skulde hun give ham et godt ord med — nu turde han bede hende derom — et godt ord med på hans vandring ud i livet.

Da Otto kom ind igjen, tog man netop damer til bords. Det overraskede ham da ikke at se, at Fanny var assessor Sörensens borddame. Mer overraskede ham et eiendommeligt blik, hun sendte ham, da han på afstand hilste hende.

Eva Ström kom hen til ham, tog hans arm og sagde:

„Vil De ikke tage mig til bords, doktor? Som De ser, har ingen kavaller forbarmet sig over mig endnu.“

„Med fornöielse, fröken, når De vil gjöre mig den ære. Forresten er jeg ikke doktor endnu,“ lagde han til med et smil.

„Er De ikke? — Ja, men så blir De det vel snart. De skal jo op til et afskyeligt hul et steds deroppe i Nordland, har jeg hört.“

„Har De hört det? Men hvor i al verden kan De vide noget derom? Jeg har dog först idag indgivet min ansögning.“

„Ja, men De glemmer, at departementschefen er tilstede. De har nok væltet en större sten fra hans departementale hjerte. Han roser Dem meget og har allerede fortalt os damer om, hvor modig De er, som vil give Dem i vei op til et sligt hul, hvor der skal være skrækkeligt med smitsomme sygdomme netop nu.“

„Os Damer,“ tænkte Otto, mon også hun? — —“

Höit sagde han:

„Smitsomme sygdomme, fröken, er vi så vant til at have med at gjöre, at der intet mod skal til for at give sig i kast med dem. Og til Nordland har jeg ofte længtet at komme.“

„Ja, jeg også for den sags skyld, — ja det vil sige bare på et besög. Midnatssolen skulde jeg nok have lyst til at se, om den er så forskrækkelig deilig, som man skriger om. For resten er ikke alle læger så modige lige over for smitsomme sygdomme. Jeg har hört om en ung fyr, som vikarierede et steds oppe i landet, hvor der var — difterit, tror jeg, det kaldes — ikke sandt? — Nå ja, — han satte en stige op til anden etage, hvor en syg lå, og eksaminerede patienten gjennem vinduet. Ha, ha, ha!“

„Fy, nu er De slem mod os, fröken!“

„Ikke mod Dem. Kjære, hvad var det nu, han hed? Lad mig se — var det ikke noget på — — hm, det ligger mig på tungen — — nå ja, havde jeg fat i den unge helt, skulde jeg rigtignok være slem mod ham. Det kan De forlade Dem på.“

Eva Ström var en livlig pige, og samtalen gik nok så bra, indtil man kom til desserten med de uundgåelige skåltaler. Otto lyttede med en vis spænding efter hver ny skål, der foresloges af verten, og de svar, han gav sin borddame, begyndte at blive temmelig åndsfraværende.

„Men hvad er dog i veien med Dem?“ udbröd hun endelig smilende. „De er jo så ad-

spredt og ser så fortænkt ud, som om — — ah, De brygger vist på en tale?“ Og med det samme sendte hun ham et drillende blik.

Otto gjorde lidt forvirret en undskyldning og prövede at være mer opmærksom. Förste da middagen var helt forbi, uden at den skål var udbragt, efter hvilken han havde lyttet, först da fölte han sig friere. Han drog uvilkårlig et lettelsens suk og fandt, at verden nu så en del lysere ud end for en stund siden.

IV.

Man drak kaffe ude i haven og på verandaen, og selskabet spredte sig i forskjellige grupper.

Otto havde ingen ro på sig. Han önskede, han kunde fjerne sig, og han önskede at blive. Med Fanny havde han kun vekslet ligegyldige ord i forbigående og midt i flokken. Han greb sig et par gange i at önske, at han kunde få tale med hende uden vidner. Men det var jo bare tåbelighed. De par ord, han önskede at sige hende, kunde jo gjerne alle höre. De kunde jo også mest passende siges, når han sagde farvel. For det var jo kun et farvel og måtte helst være så ligt alle andre som muligt.

Han glædede sig ved at höre hende og se hende. Han vilde fæste hendes billede rigtig godt nu — den sidste gang. Det skulde siden lyse for ham på hans ensomme vandring.

Med Eva Ström, Fanny og en hel del andre damer og herrer gik han en tur til den længst bortliggende del af parken, hvor der var en vakker udsigt og et halv overgroet anlæg, hvor der havde stået en pavillon. Hvordan det nu gik til eller ikke, så fandt han sig snart med Fanny ved sin side bagerst i flokken.

„Jeg har i dag hört, at De skal reise til Nordland, hr. Grönvold. Er det sandt?“

„Ja, det blir nok så.“

„Reiser De snart?“

„Rimeligvis om nogle dage.“

„Men falder det Dem ikke tungt at forlade Kristiania og alle Deres venner her?“

„Jeg kan svare både ja og nei. Jeg har længe önsket at komme i selvstændig virksomhed.“

„Men på et så afsides sted og under så vanskelige og slemme forhold, som jeg har hört, der skal være på Borgö?“

„Under sådanne omstændigheder er der netop mest brug for lægen, fröken.“

„Det er sandt, og jeg kan forstå — ja, jeg kan så godt tænke mig, hvor det må være deiligt at kunne bringe hjælp netop, hvor der er sådan nöd. Men alligevel — De, som allerede er så dygtig — det siger alle — De måtte da vist kunne gjöre det meget bedre herinde. Har De aldrig tænkt på at bli praktiserende læge her i Kristiania?“

„Nei, — ja, det vil sige — — oprigtig talt, der var et öieblik — —“

Han rödmede ved at mindes netop dette öieblik, og han sögte en stund efter ord.

Fanny så på ham, blev var hans rödmen og et eget forlegent udtryk i hans ansigt.

„Der var et öieblik,“ fortsatte han, „da jeg

lod mig lokke af — af en tåbelig dröm til at bli utro mod mit livs kald.“

„Nu forstår jeg Dem vist ikke — — en dröm, sagde De?“

„Hvis jeg får lov at fortælle Dem lidt fra min barndom, vil De forstå, hvad jeg mener.“

Og Otto skildrede farsoten i hans hjembygd, det indtryk, den havde gjort på ham, den virkning, dette havde havt.

„De ser således,“ endte han, „at jeg havde svigtet mit kald, hvis jeg havde valgt et forholdsvis mageligt liv her i staden, hvor der desuden er hundreder af læger, fremfor at gå did, hvor nöden kalder.“

„Jeg ser det,“ sagde Fanny, „og jeg er så vis på, at De har valgt rigtigt. Får jeg lov til af hjertet at önske Dem lykke til?“

Og hun rakte ham sin hånd, som han beholdt i sin kanske lidt længer end nödvendigt.

„Tak, fröken Fanny! Ved De, at det er den förste lykönskning, jeg får? Det tager jeg som et godt varsel for min gjerning. — For resten — jeg må virkelig bede Dem om tilgivelse, fordi jeg har kommet med hin lange fortælling om nöd og elendighed og trættet Dem med — —“

„Trættet mig! — Se så, begynder nu De også!“

Fanny havde stanset tvært og talt meget heftigt.

„Men fröken! jeg tænkte — — jeg forstår ikke — —“

„Å, De tænker, og De forstår — — nei, det er sandt, det gjör De jo netop ikke naturligvis — akkurat som alle de andre. Om Dem havde jeg da virkelig troet — — nei, det er for galt, er det!“

Fanny var meget röd og oprört, da hun vedblev:

„Sig mig, doktor Grönvold, hvad tænker De egentlig om mig?“

„Om Dem, fröken, tænker jeg kun alt godt og ædelt.“

„Som for eksempel, at jeg trættes ved — var det ikke så? — at höre om stakkars menneskers nöd og lidelse. Å, doktor Grönvold, har De ikke mod til at sige mig sandheden?“

„Jeg forsikrer Dem, fröken Fanny — —“

„Har De ikke mod til at sige mig rent ud, at De holder mig for en pyntedukke og for en kokette og for en vild og gal, forflöien en, som bare bryr sig om at kurtiseres og danse og more mig, men som ikke er i stand til at nære en dyb eller alvorlig fölelse, ikke istand til at have öre og hjerte for andres nöd, ikke i stand til virkelig at ofre noget — det forbeholder De bare Dem selv.“

„Fröken Fanny! De gjör mig uret.“

„Nei, jeg gjör ikke. Hvorfor har De vel ellers skyet mig i den senere tid, ikke talt et

alvorligt ord med mig, som De dog ofte gjorde för, dengang, da De vakte mig til at tænke alvorligt over mange ting. Og nu, da De igjen talte med mig på den gamle måde, da De fortalte om, hvad De vil gjöre, og hvorfor De har valgt således, — da var jeg så glad, som om jeg selv havde gjort det, — jeg önskede — — å nei, nu kan det være det samme. Jeg har et let og glad sind, og jeg har fölt mig så lykkelig — herre Gud, jeg kan da ikke gjöre for det" — her begyndte Fanny at græde — „men — men — derfor har De ikke lov at dömme mig, som De gjör, — nei, De har ikke."

Hun trykkede lommetörklædet mod sine öine og græd stille. De to var længst komne ind på en sidevei, og var nu ganske alene. Otto greb den hånd, som Fanny havde fri og sagde:

„Fanny, vil De tilgive mig? Ja, De har ret, jeg har tildels miskjendt Dem. Jeg tror nu, jeg har taget feil. Og dog har jeg aldrig tænkt så om Dem, som De har sagt. Det var sandhed, når jeg sagde, at jeg kun har tænkt alt godt og ædelt om Dem. Men jeg troede, De var svag, jeg troede, De trængte lyse og lykkelige forhold for ikke at gå til grunde. Men jeg — —"

„Ja, naturligvis!" afbröd Fanny og trak heftig hånden til sig, „jeg var bare sådan en porcellænsdukke, som var god nok til at stå på et speilbord blandt andre nipssager, og som var god nok til at vrövle med og danse med og

kurtisere og — — uf! — De vil sige, jeg har jo selv opmuntret dertil, jeg har selv deltaget i vrövlet. Men hvad skulde jeg da i al verden gjöre? Når disse — disse skabningens herrer aldrig kom med andet end vrövl og kurtise og det flaueste smiger og samtidigt var så indbildske som en påfugl af sin hale, — jeg måtte da vel have lov til at more mig over dem, for det var det eneste, de kunde bruges til. Jeg er nu engang ikke sådan skabt, at jeg ved slige leiligheder kan tage salmebogen og sætte mig til at synge: hvo ved, hvor nær mig er min ende! — Og ikke en af dem kom med et varmt eller fornuftigt ord! Med andre kunde de kanske tale alvorligt både om det ene og det andet, men med mig — — Jo, en gjorde en tid en undtagelse. Jeg skal sige Dem, havde denne ene været noget til mand — — ja, jeg mener, han burde have glædet sig over, at have kunnet bringe vand til en, som han godt vidste törstede. Men da han havde ladet hende få nogle dråber, så trak han sig tilbage, så dömte vel han som alle de andre: porcellænsdukke! — Ja, Gud ved, om jeg ikke blir det til sidst. Men så er det Deres skyld, Deres og alle de andres, — ja, det er det!"

„Men, fröken Fanny — —"

„Å, jeg ved, hvad De vil sige: det er min egen skyld, og det er det vel også, men — — ja, undskyld, at jeg forlöb mig. Jeg ved, jeg

har snakket dumt igjen. Jeg har jo intet at fordre, hverken af Dem eller nogen anden. Men så har sandelig heller ikke De lov til at dömme mig."

Der var en stund taushed. De var nu komne til det yderste af parken, til et sted, hvor der var udsigt over en arm af fjorden og åserne i baggrunden, bag hvilke solen netop sank ned, mens grantopperne i åsranden tegnede sig som gothiske tårne mod den gyldne aftenhimmel.

Fanny lænede sig mod gjerdet og stirrede mod solnedgangen. Hun var ganske bleg, det bævede om hendes mund, og öinene var våde af tåreglans. Endelig tog Otto Grönvold til orde:

„Fröken Fanny! De har ret til at være vred — også på mig. Men der er noget, som undskylder mig, og — ja, jeg kan ikke holde ud at stå i et falsk lys for Dem, aller mindst nu, da vi skal skilles. För har jeg ikke turdet tale, har ikke troet at have ret dertil. Nu må jeg sige Dem det, Fanny. Jeg elsker Dem og har elsket Dem fra — ja, jeg tror fra förste dag, jeg så Dem. Men jeg har ment, jeg ikke havde lov til at sige Dem det, ikke lov til at bede Dem blive min hustru."

„Og hvorfor har De ikke gjort det?" sagde Fanny med lav, bævende stemme. „Jeg har ventet det længe, og — ja, jeg vilde været glad og stolt derover."

„Fanny! — De vilde — —“

„Ja, vilde, men nu — vil jeg ikke.“

„Fanny!“

„Hvorfor har De ikke talt för?“

„Tror De, det har faldt mig let, Fanny? Om De vidste, hvor jeg har kjæmpet med mig selv, — om De vidste, hvor jeg har været fristet — — Hvor turde jeg vove at rive Dem ud fra de forhold, under hvilke De er vokset op, fra varme, lys og lykke — hvor turde jeg vove at före Dem ind til et liv, tarveligt, fuldt af möie, angst, uro — —“

„Porcellænsdukke!“ sagde Fanny.

„Å, Fanny, kan De da ikke forstå — — tænk, om De nu havde fulgt mig, — om De så ikke havde tålt — — om De var blevet syg, nedbrudt — —“

„Og hvad havde så det alt sammen gjort? Hvis De havde havt fuld tro til mig, hvis De havde elsket mig så, som jeg vil være elsket — — å min Gud, hvor vilde jeg ikke været lykkelig selv ved at få lide! Og om De nu troede mig skröbelig, er så ikke De stærk? Skal da ikke manden være kvindens medhjælp lige fuldt som hun hans? — Ja, De mener vel, jeg kunde ikke være Dem nogen medhjælp, — nei, så er det jo. Og De har vel kanske ret. Ak, jeg drömte dog engang så vakkert!“ udbröd hun, og gråden tog hende på ny.

„Elsker De mig, Fanny?“

„Nei, — jo, jeg kan ikke andet, men — —"

„Men De kan ikke tilgive mig?"

„Å jo, jeg vil gjerne. Men — jeg föler mig så ydmyget, så krænket."

„Skal vi da skilles således, Fanny? Skal vi da begge bli ulykkelige? Eier De kjærlighed, må De også eie tilgivelse. De ved, at jeg nu tror Dem helt, fuldt. Jeg skjönner, at jeg har gjort Dem dyb uret ved ikke at tiltro Dem mod og offervillighed. Men De ved også, at det ikke var egennyttig kjærlighed, som forböd mig at tale. Det var, fordi jeg elskede Dem höiere end mig selv."

Fanny svarede ikke. Hun stod fremdeles lænet mod gjerdet og græd stille. Han rakte sin hånd ud mod hende og sagde:

„Fanny, vil De ikke give mig hånden og sige, at De tilgiver mig?"

Hun rakte ham den taus.

„Nei, — ikke så!" udbröd hun forskrækket, da han vilde drage hende ind til sig, og hun så på ham med bedende, tårefulde öine.

„Fanny, kan De, vil De da ikke blive min?"

„Jeg — jeg ved ikke — å ikke bed mig derom nu! Jeg er så forvirret, — jeg trænger til at få være i ro."

„Når vil De give mig svar? De ved, jeg skal reise om få dage."

„Skal De — — ak ja, det er jo sandt. Er det aldeles nödvendigt, at de reiser så snart?"

„Husk, hvem der venter mig, Fanny!“

„Ja, ja, — De må reise!“

Hun stod en stund, som hun grublede. Så sagde hun — og der tonede lidt af hendes vanlige lune under:

„Ja, så blir der vel ikke andet råd end — end at De får tage mig alligevel da!“

Med fuld musik.

I.

Hele stiftsstaden og alle skibe på havnen flagede på halv stang. Oberstlöitnant Donner, kommandör af st. Olafs-ordenen, ridder af Vasa, storkors af dit og ridder af dat i en hel del udenlandske ordener, æresmedlem og ordinært medlem af forskjellige inden- og udenlandske militære og andre selskaber, skulde idag stedes til jorden.

I en tre, fire dage havde der været meget opstyr i staden. Det gjaldt på en værdig måde at forberede alt til en så höitidelig begivenhed. En sörgefestkomite var nedsat med doktor Svensen, en af den afdödes intime venner, som formand, og komiteen havde arbeidet ihærdigt.

Mange hestelæs med granbusker og bar fra consul Gerbers skove, som han med vanlig liberalitet havde stillet til komiteens rådighed, var kjörte ind til staden og til den et stykke udenfor samme liggende kirkegård.

Der var bygget fire prægtige æreporte` med buer, tårne og spir, klædte med granbar og barlin, prydede med kranse af tyttebærlyng og andet vintergrönt, der var anbragte i festons og guirlander, samt pyntede med floromvundne flag og vimpler. En æreport var reist ved kirken, en ved latinskolen, en ved stadens grænse og en ved indgangen til kirkegården.

Bare for at få de nödvendige kranse bundne havde en hel flok af stadens unge damer af de bedste familier været samlede tre eftermiddage i latinskolens turnsal, hvor de havde havt det meget hyggeligt og gemytligt med the, chokolade og kager.

Consul Gerber, der var selvskrevet medlem af komiteen, indfandt sig hver dag hos de unge damer for at se, hvorledes arbeidet skred frem. Han forsikrede at han fandt sig så vel i denne „samling af grönt og blomster“ — med et galant buk til damerne —, tillod sig som den ældre, faderlige ven en og anden spög med de unge piger og tyssede alvorlig på dem, når de begyndte at knise og le altfor höit. Han gjorde opmærksom på, „at karakteren af en sörgefest ikke ganske turde tabes af öie, selv ved disse forberedelser.“

Overalt, hvor sörgetoget skulde passere, blev der på veien ströet tæt med granbar, ligesom der fra bygrænsen og ud til kirkegården

var anbragt en række af granbusker på begge sider af veien.

Stadens hornsekstet var af komiteen engageret til höitideligheden og havde havt meget at gjöre med at indöve en sörgemarche samt et par koraler.

I kirken blev alle vinduer tildækkede. En masse sort flor og klæde, sölvstjerner og grönne kranse var anvendt til dekorationer, og ved rækker af arkitektonisk smukt arrangerede stearinlys var der sörget for en dæmpet, virkningsfuld belysning.

Stadens mest sögte leilighedspoet, sagförer Monsen, havde forfattet inskriptionerne — sölvbogstaver på sort flöiel — på de tre æreporte. De bestod af firlinjede, dybt fölte, trochæiske vers, (der fra den lokale presse siden gik over i hovedstadspressen).

Den gamle rector havde forbeholdt sig selv at forfatte passende indskrift på æreporten ved latinskolen, der, mente han, burde bringe den afdöde sin hilsen på latin.

Sagföreren, der helst vilde have forfattet også denne indskrift, indvendte, at det vel neppe var ganske passende, da oberstlöitnant Donner ikke havde været akademisk borger og neppe kunde antages nogensinde at have lagt sig efter at forstå latin.

Rectoren hörte på ham med underlæben

endnu længer fremskudt, end den pleiede at være, og svarede grættent:

„Å, nu forstår han sgu lige så godt latin som det sludder, De finder på at skrive, far!“

Og så blev det da på latin. Men fra den dag af var rectoren og sagföreren fiender, og den sidste skrev i stadens liberale blad en række anonyme artikler mod den klassiske dannelse i almindelighed og mod rectoren og hans undervisning i særdeleshed.

Sagförer Monsen havde også forfattet en gravsang, der gik på melodien: „integer vitæ,“ og som blev indövet af et firstemmigt mandskor. Den blev trykt på fint velin, udstyret med brede, sorte border. På förste side, prydet med et kors i stråleglorie, var anfört den afdödes fulde navn og stilling samt alle de titler, som tilkom ham som medlem af inden- og udenlandske ordener, hvilket — typografisk smukt arrangeret — på det nærmeste fyldte hele siden.

Man fandt sangen meget smuk og opbyggelig, og consul Gerber udtalte beundrende, at han neigu aldrig havde tænkt sig, at sagförer Monsen — slig sköier som han ellers var — kunde skrive så fandens gudeligt.

Efter anmodning af den afdödes slægtninge havde komiteen endvidere truffet de fornödne anstalter til, at to hundrede af stadens fattige på begravelsesdagen skulde bespises ved en sörgefestmiddag på dödsboets bekostning.

Endelig var stiftsprovsten anmodet om at tale i kirken, hvorfra sörgetoget skulde udgå, og den residerende kapellan om at sige nogle ord ved graven. Begge anmodninger var ledsagede af meget betydelige honorarer.

II.

Stærkt dampende af sin merskums pibe gik stiftsprovsten urolig frem og tilbage inde i sit kontor. Han var nemlig i stor uvished om, hvilken tekst han skulde vælge, og hvorledes han i det hele taget skulde anlægge sin tale.

Af og til stansede han, drog nogle vældige drag af piben og stirrede frem for sig, — han havde næsten fået fat i en tanke. Men nei, — den flygtede igjen bort.

Han sköv kalotten lidt længer tilbage på hovedet og gav sig til at drive på ny. Alle de tekster, som faldt ham ind, var så alt for almindelige: den om „alt kjöd, der er som hö,“ og „hvad er et menneskes dage.“ — „vel du gode og tro tjener“ — — nei, det gik ikke — „deres gjerninger skulle fölge dem“ — hm nei, det var endda værre — i dette tilfælde — — sandelig, det var ikke så lige til. Den for hånden værende leilighed var virkelig en smule vanskelig, krævede en vis takt.

„Undres, hvad min confrater vælger at tale over ved graven? Vi burde vel kanske have en conference i den anledning.“

Som om han var manet af stiftsprovstens

tanke, bankede med det samme den residerende kapellan på og trådte ind af dören.

„Det var rigtig godt, De kom, kjære broder! Jeg önskede gjerne at conferere en smule med Dem i anledning af sörgehöitiden i overmorgen. De er jo anmodet om at tale ved graven. Da jeg selv skal tale i kirken, önskede jeg gjerne at höre, hvilken tekst De tænker at vælge. Det vilde uden tvil være önskeligt, at der blev en vis harmoni, at den ene af os valgte sin tekst med behörigt hensyn til den andens valg. Ikke sandt, De er enig med mig heri?“

„Stiftsprovsten agter altså at efterkomme opfordringen og tale i kirken?“

„Ja, naturligvis. Man har endogså været så höflig at sende mig honoraret på forhånd, — et meget respektabelt honorar, må jeg tilstå. Selvfölgeligt vilde jeg under alle omstændigheder have fölt mig kaldet til at vidne ved en leilighed som denne.“

„De tror altså, at man i dette tilfælde absolut er forpligtet til et direkte vidnesbyrd? Jeg må bekjende, at jeg har kviet mig derfor og tænkt, man måske kunde nöiet sig med ved taushed at tilkjendegive — — men når De, hr. stiftsprovst mener, at man også i ord bör vidne — —“

„Ubetinget, kjære broder! De må dog betænke: en mand som oberstlöitnant Donner, en mand i en så fremskudt samfundsstilling, beæret

med så mange udmærkelser, en mand, der har spillet en efter vore forhold fremragende rolle både i det offentlige og det kommunale liv!“

„Ja, det er jo sandt nok. Det heder jo: hvem meget er betroet — —, og jeg indser nu, at dette gjör vidnepligten så meget mere bydende for kirkens tjenere. Jeg takker Dem, fordi De har styrket mig i min pligt, og det er mig kjært, at vi altså kan handle i forening. Det förste vi må gjöre, er da naturligvis at sende honoraret tilbage.“

„Honoraret, siger De? — sende det tilbage? Men kjære Dem, hvor kan De dog falde på — — det vilde jo være en ligefrem fornærmelse.“

„Men, hr. stiftsprovst, under disse omstændigheder, når vi ved en anledning som denne er nödt til at vidne — —“

„Ganske vist kræves der både kristelig klogskab og en omhyggelig overveielse. Men dette kan jo siges ligefrem at foröge vort arbeide og berettiger os så meget mere til at modtage honoraret, selv om det havde været meget höiere end det, hvormed man allerede har betænkt os.“

„Men det var jo Deres mening, hr. stiftsprovst, at vi var forpligtede til at vidne?“

„Ganske vist ja, — naturligvis.“

„Nu vel, og det vidnesbyrd måtte jo da blive et sådant, at jeg ikke kan forstå, hvordan man kunde tage honorar derfor.“

„Jeg forstår Dem vist ikke. De mener?"

„Jeg mener, at kristendommens vidnesbyrd om et liv som det, den afdöde har fört, ikke ved en leilighed som denne tör forties, men åbent må udtales."

„Men — det kan da vel aldrig være Deres mening, at vi nu, manden er död, skal trække hans private liv frem for offentligheden? — Naturligvis har jeg misforstået Dem, thi en sådan taktlöshed — —"

„Min mening er, hr. stiftsprovst, at skal en herrens tjener tale ved en sådan mands grav, så kan han ikke undgå at udtale Guds ords dom over et liv, levet i vantro og åbenbare synder. De ved jo, han rent ud erklærede troen på Gud og på et evigt liv for noget sludder, og hans usædelige levnet har jo vakt almindelig forargelse."

„Men, kjære broder, hvad kan det nytte at trække frem sådant nu? Han står jo nu for sin dommer, og sådant vilde ikke kunne virke til opbyggelse for nogen. Nei, — heldigvis er der andre sider ved den afdödes liv, hvortil vi kan holde os, og hvorover der lader sig tale opbyggeligen. Han var jo en dygtig mand, höit hædret af sin konge og fremmede souveræner, en mand, der i forskjellige retninger havde store fortjenester, besad i mange måder en eleveret tænkemåde, var en loyal forkjæmper for sandhed og ret i disse lovlöse tider, — kort sagt, det

forekommer mig, at en tro statskirkens tjener har et meget taknemmeligt stof såvel til en mindetale over den afdöde som til en opfordring til de gjenlevende om i så måde at fölge den afdödes eksempel."

„Skal dette siges, så går det end mindre an at fortie det andet, — sandheden helt ud! Og det såmeget mer, som der jo skal udfoldes en storartet pomp ved denne ligfærd, — æreporte, fuld musik osv. Skal vi også sætte kirkens stempel på denne — denne humbug? På sådant er jeg aldrig med."

Provsten blev meget röd i ansigtet og udbröd:

„Jeg må sige, hr. kapellan, at De tillader Dem at bruge udtryk, som — — at De — at De — nå ja, ja! De er rigoristisk og uerfaren og — undskyld, at jeg siger det — meget uklog. Men står De fast ved dette, må jeg på det alvorligste tilråde Dem, for ikke at sige forlange, at De slet ikke taler ved denne leilighed. Jeg vilde ellers se mig nödt til i den kristelige kjærligheds navn at protestere. Her har De mit sidste ord."

Kapellanen stod en stund og overveiede. Så sagde han:

„Jeg er ikke så ganske vis på, om jeg handler ret deri, men — — nu vel, jeg skal da ikke tale, men vil heller ikke möde frem og fölge ligtoget."

„Men, hr. pastor! allerede dette vil jo i höi grad vække opsigt og forargelse, — og De burde dog betænke — —“

„Hvis det vækker forargelse, så er det godt. Lad de döde begrave sine döde.“

Dermed tog den residerende kapellan afsked og var ude af dören, för stiftsprovsten havde fået besindet sig på et svar.

Han rystede på hovedet, sköv kalotten fra det höire öre over til det venstre og fra det venstre öre over til det höire, idet han en stund gik og kræmtede og mumlede for sig selv.

Derpå kradsede han ud sin pibe, stoppede den omhyggeligt og gav sig til at arbeide på — ak ja, det var jo to taler nu, — indhyllet i en vældig sky af Tiedemans petum optimum supter solem.

III.

„Himlen havde," som det senere hed i en sörgefestberetning i stiftstidenden, „himlen havde selv begunstiget sörgehöitiden med et i alle henseender heldigt veir, der stod i fuldeste harmoni med den i og for sig allerede så gribende og midt i sit tragiske alvor så såre skjönne höitidelighed, der længe vil mindes af vor stads beboere og vistnok også af de mange fremmede, der havde indfundet sig for at vise den afdödes jordiske levninger den sidste ære. Det kolde, af nordlige vinde ledsagede veir, som i længere tid havde hersket på disse kanter, var aflöst af en af hine milde dage, der bebuder, at våren ikke er langt borte. Luften var stille, og de hundreder af flag på halv stang bevægede ikke en flig af sin dug, der syntes at dele den almindelige, sörgende stemning. Fra de bratte klippesider græd allerede de små bække sine vårlige tårer silrende udover, og Martssolen, der ellers kan smile så huldt, havde skjult sit åsyn bag et tågeflor."

Så vidt stiftstidenden.

Stiftsprovstens tale i kirken fandt man særdeles heldig og meget tiltalende. Man beundrede

særligt den varme, hvormed han fremhævede den afdödes betydning „som en kongens og statens trofaste tjener, som en af disse sikre pillarer, der ved sin bortgang dobbelt savnes i et samfund, allerede dybt rystet af tidens oplösende tendenser.“

Mens hornsekstetten — en liden smule falsk, men med overordentlig god vilje — blæste en sörgemarche, og klokkerne ringede fra tårnet, blev den blomstersmykkede kiste af medlemmer af stadens formandskab båret ud af kirken og sat på ligvognen, der for leiligheden var oppudset med nye, sorte gardiner og sölvprydelser, ligesom forspandet var behængt med sorte dækkener og udstyret med florsslöifer her og der.

Særlig opmærksomhed vakte alle den afdödes ordener, der på tvende flöielspuder blev bårne af to herrer, den ene dekoreret med st. Olaf, den anden med Wasa. De skred frem med böiede hoveder, blikket andægtig fæstet på ordenerne, der glimrede på det sorte flöiel, — idet de inderligt önskede, at disse kors og stjerner havde hængt på deres eget bryst.

Enkelte ytringer, som faldt blandt det nysgjerrige publikum, der havde mödt op for at se på stasen, röbede ikke ganske den respekt og agtelse, som det höitidelige tog burde have opvakt. Forskjellige mindre ærbödige og höilydt udtalte hentydninger til den afdödes private liv nåede endog til stiftsprovstens ören.

Gjennem kirkeklokkernes toner, som dirrende fyldte luften, surrede ord og talemåder, i hvilke den folkelige kritik over denne „gamle hankat“, denne „fandens kvinfolke-Donner“ gav sig et overmåde hensynslöst udtryk.

Stiftsprovsten fölte sig inderlig oprört over al den råhed, som dog findes blandt dem, som man kalder folket, dette folk, som man jo nu vil give al magten i dette land. Og provsten henfaldt i fædrelandsbekymrede tanker, mens toget langsomt bevægede sig fremad fra æreport til æreport, flagprydede, kransebehængte, floromvundne med de poetiske inskriptioner i sölv på sort flöielsgrund.

Da toget nåede til stadens grænse, stod en stakkars, gammel kjærring i dören til den lille, skaklaftede stue, i hvilken hun boede. Hun stöttede sig skjælvende til sin stok og så aldeles betagen på toget, der nærmede sig. Hun vuggede hovedet fra den ene side til den anden og sukkede alt i et: „Å ja, å ja, — å ja, å ja!“

Idet toget passerede forbi, neiede hun först for musiken, der gik foran og netop for tredie gang intonerede sörgemarchen, så neiede hun for marschallerne, og så neiede hun for hestene og for ligvognen, og så for dem, der bar ordenerne og for provsten og siden for nogen hver, når han så til den kant, der hun stod. Hun foldede hænderne, vuggede på hovedet og udbröd sukkende:

„Å herre Gud, — den, som fik komme slig i jor'a!“

Endelig nåede toget gjennem den sidste æreport ind på kirkegården, og den tunge kiste, skjult af kranser og blomsterflor, blev sænket i graven, mens kvartetten på melodien „integer vitæ“ afsang sidste del af den smukke gravsang på det udmærket fine papir med de sorte kanter og korset i stråleglans.

Stiftsprovsten udtalte endnu i nogle hjertelige ord det sidste farvel. De tre skuffer jord faldt med en svag, dump lyd på de pragtfulde kalaer og hyazinter. Man steg op på kanten af graven, kastede et blik ned deri og „var glad, fordi man ei selv lå der.“

Derpå skyndte man sig med lettet hjerte hjemover og overlod til graverne og de dertil bestilte arbeidere at fylde graven og at reise den prægtige mindestötte af huggen granit, der i guldskrift på den blankpolerede flade skulde bevare oberstlöitnant Donners navn tilligemed alle hans ordenstitler for de kommende slægter.

Vor bordfælle

I.

I Via Sistina i Rom ligger en liden trattoria, hvor blandt andre en del skandinaviske og tyske kunstnere pleiede at spise sin frokost omkring kl. et. Der var også nok af romere og romerinder at træffe, arbeidere, modeller osv.

På gaden lige ved indgangsdören stod der en gammel pulverheks med sit varmebækken og solgte kastanier. Der fandtes intet skilt på trattorien, hvorfor denne gamla altid blev opgivet nykomlinger som fyrtårn eller ledestjerne, efter hvilken de kunde finde „trattorien i Via Sistina."

I begyndelsen blev man ganske bange for dette skeletfjæs, overtrukket med rynket, vissenbrunt pergament og med grå hårtjafser strittende frem under det skidne hovedklæde. Men man endte med at komme til at synes godt om dette gamle stykke skindogben, og når man nikkede sin hilsen til hende og for nogle få centesimi kjöbte en håndfuld deiligt varme kastanier, fik man et hæst, men overmåde venligt: „tak min

herre!“ og et lyst glimt fra de stakkars udslukte öine.

Man steg et par trin ned fra gaden og kom så ind i den forreste del af trattorien, et slags lang og smal kjelder med hvælvet tag, murvægge, stengulv og temmelig mörk, især i baggrunden, hvor der på en forhöining lå en del tykmavede tönder, hvoraf verten tappede vin til sine gjester. Langs begge sider stod der lange træborde, og ved disse sad der altid bænket en hel del af de „indfödte“, spisende, drikkende vin eller rögende sin stinkende tobak. Det var mest faste gjester, kvinder og mænd, og når man, som fler af os, hver dag passerede deres rækker med en venlig hilsen, fik man altid en endnu venligere tilbage, ledsaget af dette fulde, fortryllende smil, som kun så sorte öine og så röde læber kan give.

Når man havde nået ind i den mörkeste del af denne kjelder, steg man et par trin op og kom ind i et mindre rum, der var forbeholdt de „finere“ gjester. Det var nogenlunde oplyst af et par vinduer, der gav indblik i et overmåde höit og trangt gårdsrum, hvor en hel del katter, halvrådne kålstilker og ditto blade samt andet affald böd öiet et ret broget stillebensbillede, ligesom man höit oppe på en balkon ofte kunde skimte födderne, de trivelige lægger og skjörtet af en kvindelig figur, der holdt på at hænge

vask ud til törring. Resten af figuren var afskåret af vinduesrammen.

Rummet kunde unegtelig været renere. Loftet var mörkt og stenvæggens rapping eller maling, hvad man nu skal kalde det, bar synlige mærker af, at den havde gjennemgået meget i tidernes löb. Selv en maler vilde kommet i forlegenhed, hvis han skulde have angivet dens farve. Der hang et par kobberstik i glas og ramme, gjengivelser af nogle ruiner i Grækenland. Fluer og edderkopper havde kappedes om at give disse kunstgjenstande et overdrag, der i höi grad ögede den antike effekt.

Men den grove borddug og servietterne — en sjelden luksus i en trattoria — var altid upåklagelig rene, ligeså kniverne, gaflerne og skeerne, de förste af jern, de sidste af tin, — for ellers vilde de blive stjålne, sagde verten som noget, der faldt af sig selv. Og hvad der var det væsentlige, maden fik man altid udmærket tillavet, den var sund og solid, vinen fra Marino var aldeles fortrinlig, og det hele meget billigt.

Værten, signor Cesare, og hans hustru Luisa var begge trivelige og særdeles elskværdige folk, der selv opvartede og ikke vidste det bedste, de vilde gjöre en. Havde en stakkars kunstner for öieblikket ingen penge, hed det altid: „Det gjör ingen ting, min herre! — det kan være til en anden gang!“

Blandt de gjester, som temmelig stadigt indfandt sig her, lagde vi særskilt mærke til en yngre mand, kunde vel være nogle og tyve år, velklædt og med et eiendommeligt ansigt. Han var middels höi, lidt spinkel af bygning, meget mörk af hudfarve. Det sorte, tætte hår og kortklippede helskjæg kunde jo godt tilhöre en italiener. Men hovedformen var i hvert fald en anden end den sædvanlige romerske. Man kunde ikke kalde ansigtet vakkert, men man måtte uvilkårligt lægge mærke til disse mörke öine under de tykke bryn. De var brændende, urolige, lidt undvigende. Vi var enige om, at han vist måtte være en spaniol eller en corsicaner. Hans italiensk havde også en noget fremmed klang.

Han holdt regelmæssig bordbön för og efter måltidet og gjorde korsets tegn, alt stilfærdigt og uden at pege sig frem, men også uden at lade sig afholde ved, at andre var tilstede.

Vore damer fandt, at han så uhyre interessant ud, og enkelte af dem lod ikke til at finde den hypothese så uantagelig, som jeg engang fremsatte, at han måske var en eller anden grande af Spanien eller nobile fra Corsica, der i glödende lidenskab og rasende jalousie havde myrdet sin elskede tilligemed rivalen samt deres forfædre og efterkommere i et par led bagover og fremover, og som nu opholdt sig incognito her i den hellige stad for at gjöre bod og lade sjælemesser læse for de salig hensovede.

At han var af rigtig fin race, derom vidnede, mente de, også hans ualmindeligt små og veldannede hænder samt hans udsögte höflighed og galanteri.

Og det er sikkert, at hans opförsel i så henseende var næsten mer end ridderlig. Der fandtes i dette indre rum kun et dækket spisebord, hvor der vel var plads til en otte eller ti personer. Havde nu han taget plads i forveien, og så skandinavernes cohorte omtrent på en tid trængte ind, da flyttede han sig altid til side, så vi fik sidde sammen, og han passede særligt på at byde damerne de bedste pladse. Et par gange hendte det også, at han selv flyttede hen til et lidet, udækket bord i en krog, bare for at vi skulde få plads ved det dækkede bord, og der hjalp ingen protester fra vor side.

Selvfölgeligt vekslede vi altid en höflig hilsen og af og til et par forbindtlige ord med denne vor galante medspiser, uden at det egentlig kom til nogen conversation.

II.

En dag, jeg kom ind i trattorien, traf jeg vor fremmede bordfælle alene. Ingen af de skandinaviske og tyske stamgjester var endda komne og heller ingen af de italienere, som pleiede at spise der. Det faldt da af sig selv, at vi kom i samtale, — ja, De må huske på, at det ikke var i Norge, hvor man i et lignende tilfælde kun vilde brugt munden til at tygge med og forresten lagt sin höiere dannelse for dagen ved at lade, som om den anden tilstedeværende bare var luft.

Samtalen blev fra min side fört i et meget dårligt, fra hans i et meget godt italiensk, dog med det för nævnte lidt egne tonefald. I samtalens löb spurgte jeg så:

„De er en spaniol, min herre?"

„Nei, min herre, jeg er en ungarer. Men — hvis det er tilladt — er De ikke en tysker?"

„Nei, jeg er en nordmand. Men hvorfor troede De, jeg var en tysker?"

„Ah — De er en nordmand! — Jeg har vistnok ikke forstået det sprog, De og Deres venner har talt her, men De har så ofte sågt: ach ja! — og derfor troede jeg, De måske var en tysker alligevel."

„Men så forstår og taler De vist tysk?“ spurgte jeg smilende, idet jeg benyttede mig af dette sprog.

„Ja, ganske vist, min herre!“

Og så gik da samtalen videre på tysk. Det var en meget livlig og meddelsom ung mand, en underlig blanding af åbenhjertighed og indsluttethed. Han fortalte, at hans far var protestantisk prest, at han nedstammede fra en af de gamle hussiter-familier, der var flygtede fra Böhmen. Næsten alle sönner i familien havde ned gjennem tiderne været protestantiske prester. Selv havde han studeret theologi ved et protestantisk universitet, og bestemmelsen havde været, at han skulde blive prest ligesom hans forfædre.

„Men, ser De, min herre, det protestantisk-theologiske studium förte mig derhen, hvor det har fört så mange, og hvorhen det consequent må före: jeg blev en freigeist. Så kom livsbegivenheder, der gjennemrystede hele min sjæl og hele min tilværelse, forvildelser, sorg og fortvilelse. Og jeg mærkede, at jeg eiede ikke fast grund under min fod. Jeg prövede at finde tilbage til min barndoms tro, til mine fædres tro, — alt tomt, alt hult, ingen sikkerhed, ingen fred at finde, ingen — för jeg fandt den i den ene, sande kirkes skjöd. Kun den eier visheden, den faste, sikre, — kun den eier absolutionen, den fuldt forvissende, der kan give hjertet og

samvittigheden fred, kun den eier hvile for den vildsomme tanke."

Det var, som De kan tænke, först gjennem fler samtaler, jeg fik vide dette, jeg nu har antydet, og en hel del mere af hans livs historie, hvor han dog, som rimeligt kunde være, lod en hel del tomme rum stå uudfyldte. Det var, som jeg kunde forstå, de afgjörende livsbegivenheder og forvildelserne, som her skulde have sin plads. Det var, kunde jeg mærke, som en trang hos ham at få udtale sig, og kanske helst for en rent fremmed, som han vel aldrig mer vilde möde i livet. Det var en lise for ham med den dulgte underström af tvil, som endnu arbeidede i ham, at finde sympathi og finde netop så pas modsigelse, at han med en neofyts glödende begeistring kunde slå indvendingerne ned og derved styrke sig selv.

En kveld traf jeg ham på Monte Pincio. Det var i de sidste dage af marts måned, varmt som en vakker sommerkveld her hjemme. Nedenunder os lå Roma med sine hundreder af tårne og kupler i kveldsolens lys. Over höiene hinsides Tiberen og om Peterskirkens kjæmpekuppel svævede en tynd tåge som et gyldent flor i den synkende sols stråler.

Vi satte os på en bænk, og samtalen faldt da også på hans far og hans familie.

„Ja, De kan vide," sagde han da blandt andet, „det er ikke det mindst tunge. Men —

de beder for mig, og jeg beder for dem, så mödes vi dog for herrens throne. De undrer Dem kanske over dette udtryk og vil spörge, om jeg da mener, at vi engang skal mödes der, selv om hine ikke aflader fra sin vildfarelse? Jeg synes at læse noget sådant i Deres blik."

„Og om jeg nu spurgte således?"

„Da kan jeg kun svare: kirken er en, una sancta ecclesia apostolica. Men Gud er nådig og barmhjertig. Og" — lagde han til med et glödende blik ind i den gyldne soltåge, — „det er mit håb, at jeg skal få sone også for deres vildfarelser."

„De tænker vel at blive prest, måske gå ind i en orden?"

„Det er mit mål og mit höieste önske. Men endda er jeg ikke værdig dertil. Jeg har sat mig selv en prövetid, og de hellige fædre har rådet mig dertil. Det skal være mig en bod og en ydmygelsens skole. Men her i Roma, jeg föler det, her vinder jeg kraft og styrke for hver dag, og snart, snart, håber jeg, skal jeg få aflægge de hellige löfter. Ah —" udbröd han og slog uvilkårligt over i det italienske, „De skulde engang pröve at böie Deres knæ nede i det mamertinske fængsel eller hist ude i katakombernes huler eller en nat, når De er ene inde på Colosseums arena, gjennemvædet af martyrernes hellige blod!"

Hans ansigt glödede, hans læber bævede,

hans öine brændte, — han blev en stund siddende som i en hellig exstase.

Pludselig greb han mig hårdt i armen, som om han vilde holde sig fast.

En elegant vogn med et prægtigt forspand kjörte netop forbi os. Der sad to damer i vognen. Den ene af dem, en moden, udfordrende skjönhed, lænede sig halvt ud af vognen, idet den strög forbi. Hendes öine var fæstede på min ungarer, og hun tilråbte ham et par ord i et sprog, jeg ikke forstod.

Han var bleven ligbleg og skalv. Hurtigt vandt han dog igjen herredömmet over sig selv. Han reiste sig, rakte mig sin endnu noget skjælvende hånd og sagde:

„Undskyld, min herre! — jeg må nu sige Dem farvel — — et lidet ildebefindende — —“

Jeg så, han intet fölge vilde have. Han tog hurtigt veien ned af Monte Pincio i modsat retning af den, i hvilken vognen var kjört.

Siden traf jeg ham aldrig. Han kom heller ikke oftere i den lille trattoria i Via Sistina.

1870

i

en norsk småstad.

I.

Det var en rigtig vakker sommerdag i 1870. Stiftsstadens borgere såvel de conservative som de liberale — man var endnu ikke nået til det fremskredne stadium: reactionære og radikale — de-svedede alle stærkt og det af to grunde. For det förste var det stegende hedt, og for det andet var Björnstjerne Björnson netop kommet til byen. Han var den gang ikke på langt nær så slem, som han senere hen blev, men alligevel — der var i den lille by antibjörnsonianere, og der var björnsonianere.

Og det, som yderligere drev sveden frem hos de conservative og de anti, det var, at der både fra dampskibet, som havde en ellers meget skikkelig förer, og oppe fra en höide ovenfor byen var blevet skudt med kanoner, noget, som ellers ikke havde hendt, uden den gang kongen var der. „Det var sandelig for galt.“

Forargeligt og til at ærgre sig mörkegrön over var det også, at der fra flagstængerne i en

hel del haver langs byens strandgade og fra höiderne ovenfor byen ved samme anledning vaiede en mængde flag, om hvilke den gang rigtignok ingen vidste, enten de var rene eller urene. Det spörgsmål var, som kjendt er, endnu ikke reist.

De anti mente, at alle slige anstalter kun tjente til at gjöre B. B. end mer opblæst, end han allerede var. Og da de just var hans sande venner — hvis man turde tro deres forsikringer — så ærgrede de sig og svedede ved at se, hvorledes man ödelagde en man, som vilde kunne bli til noget rigtig udmærket, hvis han blot vilde lade sig optugte af de anti.

Sveddrivende var det fremdeles for begge parter at sidde i de propfulde sale — de anti måtte jo indfinde sig for bagefter at kunne kritisere og reducere — og höre på fortællinger og foredrag, som alle, enten de vilde eller ikke, måtte juble til, mens alles öine var som lænkede fast ved det firkantede ansigt, de små, levende öine bag brillerne, den vældige, blonde hårlug, de brede skuldre og det hvælvede bryst, som ragede frem ovenfor kathederet og tvang folk til at se og höre.

Det var en anden vakker sommerdag nogle dage efter den förste, og byens borgere havde det også nu overmåde hedt. B. B. skulde reise.

Der var atter en hel del flag oppe, og den lange brygge var fuldt pakket af folk af alle aldere og af alle slag.

Også de anti var mödt op for at protestere — ved at vise sig der og holde kjæft og stå med hænderne i bukselommerne, når den store masse skreg hurra og viftede med ligt og uligt.

Så kom der en fyr fykende fra telegrafkontoret. Han albuede sig frem gjennem mængden: „telegram til B. B!" — Gade blev åbnet i folkemængden.

B. B. rev telegrammet op, og der gik en lysning over hans ansigt, da han læste det. Så löd hans röst ud over mængden:

„Frankrig har erklæret Preussen krig! — Nu dröner det over Evropa! — Nu kommer hævnen for Dybböl!"

Det er ikke ofte, at folk i en småstad kan være enige om noget, men denne gang var de det. Der var ikke en, conservativ eller liberal, anti eller ikke, uden han var med i det hundredestemmige hurra, som bragede lös fra folkemassen. Og der var ikke en kjæft, som sagde et ord imod, at dampskibet drog afsted, hyllet i rög fra de fire små salutkanoner, og at disse fik svar fra fire lignende ovenfor byen.

„Det dröner over Evropa! Hævn for Dybböl!" löd i hver mands og hver kvindes ören

og fik hjertets strænge til at dirre i så mangt et bryst.

Der blev i den lille by stiftet en telegramforening, hvis medlemmer dag for dag fra hovedstaden fik telegrammer, der öieblikkeligt i byens eneste bogtrykkeri blev mangfoldiggjorte på små lapper, som sendtes om til medlemmerne.

Man modtog med enthousiasme efterretningen om Parises begeistring over krigserklæringen, og råbet: „a Berlin! a Berlin!" fandt gjenklang heroppe, og der var ingen, som tvilede om, at begivenhederne fra Napoleon den förstes dage vilde gjentage sig.

Jo, e n. Det var en liden, tætbygget oberstlöitnant, der blandt andet havde den mærkelige egenskab, at hans underbefal og soldaterne holdt af ham — tilbad ham vilde det hedt på fransk — og, hvis det havde rönt på, usvigeligt vilde fulgt ham gjennem ild og vand, samtidigt med, at hans bataillon — så blev der sagt — var den bedst indexercerede og disciplinerede i hele den norske armée. Mærkværdigt nok — somme vil sige: naturligvis — stod han sig ikke synderlig godt med sine overordnede. Han var hvas i kjæften og ikke mindre hvas i pennen. Det kom altid så lunt og troskyldigt og ondskabsfuldt, — lige lunt og troskyldigt og ondskabsfuldt som hans lille, oftest godmodige, altid energiske fjæs

med de buskede öienbryn, de små, hvasse öine, der kunde lyse så venligt og blinke så infamt, mens den stride knebelsbart formelig dirrede, hvid i bunden og sort i toppen, — for han farvede den med helvedessten og passede ikke altid på at holde den a jour.

Oberstlöitnanten havde læst Trochu og havde fulgt med ganske godt ellers også, havde blandt andet tilladt sig meget uærbödige ytringer om felttoget i Norditalien og seirene ved Magenta og Solferino, som han påstod blev vundet ved slump, og fordi österrigerne havde endnu ynkeligere hærförere end franskmændene. Preusserne var desuden andre karer end österrigerne, — vi havde jo Sadowa.

Han gik altså omkring og var skeptisk, påstod, at det fanden ikke gik så fort at komme fra Paris til Berlin, rystede på hovedet og sværtede sin knebelsbart lige til grunden. Fölgelig var han en tid meget upopulær i byen. Det hjalp ikke, at man vidste, at hans sympathier helt var for Frankrige.

Man ventede, og man ventede. Det var svært, så det drog i langdrag. Endelig kom der da nogle efterretninger: nogle forpostfægtninger, ved hvilke tyskerne skulde være kastede tilbage.

„Vrövl!“ sagde oberstlöitnanten, „hvor mange tyskere? og hvor langt? — Tyskerne

står sgu nok der, de står, selv om de har måttet trække en fremskudt forpost tilbage."

Men de troende drak skåler og jublede på „den vundne seier."

Så kom der fler telegrammer: et stort slag, — det syntes, som om seiren var uafgjort. Men det var da greit, at det var tyskerne, som havde fåt prygl, — indtil næste telegram forkyndte franskmændenes nederlag.

Og så kom det slag i slag, nederlag efter nederlag indtil katastrofen ved Sedan.

Oberstlöitnanten kom ind i butiken til en af sine omgangsvenner med telegrammet i hånden. Han var ganske röd i ansigtet, öinene spillede, barterne dirrede. Telegrammet slængte han på disken og sagde:

„Der, — læs! — — Nå, hvad siger De så? — Keiseren la'r sig ta' til fange med 80,000 mand — firsindstyvetusind mand, far! — Hvorfor fanden kunde han ikke ladt sig skyde da, så hadde det kanske endda vær't no'en, som hadde trud', at han var no'e te kar! Men nå — nå fins det neigu ikke en kjæft, som vil — spytte på grava hans engang!"

Der var fler tilstede i butiken. Först stod man som himmelfalden, og så — brast man i latter.

Oberstlöitnantens mine, mens han travede frem og tilbage på gulvet, og de små öine rullede ondskabsfuldt under de buskede bryn,

hans indædte harme og virkelige sorg, der fandt udtryk i hin bestemte påstand om den eiendommelige hædersbevisning, som keiseren, når han lå i sin grav, nu vilde gå glip af, — og så på den anden side den uhyre efterretning, — det virkede altfor rystende.

II.

Efterretning fulgte efterretning, den ene værre end den anden: det stolte Frankrige, vant til at foreskrive Evropa love, slået til marken, blödende, i dödskamp, Paris cerneret, alle forsög på at reise sig, heltemodige, frugteslöse, kværkede af jernnæven, — det var, som om blodlugten, de såredes jammer og de döendes stönnen rak lige herop.

Om man dog kunde hjælpe! Om man kunde lindre lidt af den forfærdelige nöd!

Øse dråber i havet — — men alligevel! — Og man gik i gang dermed. Der skulde ske indsamlinger og holdes bazar for de sårede franskmænd.

Der indtraf en begivenhed i den lille by. Der kom en franskmand til staden, en aldeles ægte, virkelig franskmand, monsieur Leon Bienvenu, en ung, sorthåret, skjæglös og lavstammet person.

Det antoges i begyndelsen, at han var flygtet fra tysk fangenskab, og at han på grund af „blokaden" ikke kunde vende tilbage til sit fædreneland. Da oberstlöitnanten hörte om dette,

blev han straks uhöflig og mente, at der fanden ikke fandtes nogen blokade.

Senere fik man vide, at han nok ikke egentlig var nogen flygtning fra tysk fangenskab. Men han og hans familie var republikansk sindede, han havde ikke villet kjæmpe for keiserdömmet og havde derfor indtil videre unddraget sig. Nu var der rigtignok efter Sedan ikke længer tale om noget keiserdömme, men — — ja, der fandtes ganske vist höiere hensyn, som gjorde, at han en tid burde opholde sig her i det fri og fredelige Norge.

Han var jo ligefrem gefundenes fressen for småstaden. Tænk, at have en virkelig franskmand i sin midte og det i en tid som denne! At have en, med hvem man kunde snakke det vesle fransk, man kunde, en, hvem man kunde bevidne sin dybe sympathi med hans blödende fædreneland!

Og damerne fandt, at den unge mand var så uhyre söd. For det förste var han en rigtig pen ung mand, for det andet talte han ganske mærkværdig godt fransk, for det tredie conserverede han så let og behageligt, og det var så morsomt at lade, som om man forstod ham, for det fjerde var han musikalsk. På cornet blæste han smeltende Gounods Ave Maria, og så sang han med en noget rusten, men ganske kraftig stemme: „Adieu mon coursier!“ Især var det gribende, når han kom til det sted:

„Comme un cerf aux abois — —“. Endelig kunde han også gå på sköiter og havde set selve keiserinden „patiner“ på söerne i Boulogneskoven.

Der skulde være stor tilstelning til indtægt for de franske sårede. Der skulde da også spilles komedie. Byen eiede den tid fler ganske brugbare dilettantkræfter. Så gjaldt det at vælge stykket eller stykkerne. Repertoiret var jo af gode grunde ikke meget stort. Man var henvist til småstykker af Heiberg, Hostrup eller en eller anden Erik Bögsk morsomhed. Men man burde have noget mer, noget, der bedre kunde trække.

Den i anledning af tilstelningen nedsatte komite undfik en dristig tanke: om man lavede et originalt stykke! Det vilde være et brillant trækplaster!

Trende vittige hoveder lagde sig i blöd. Man havde for ikke ret længe siden fået efterretningen om, hvorlunde Gambetta i ballon var sluppet bort fra Paris og heldig var kommet til Tours. Dette ballonmotiv var meget fristende, og på basis deraf blev da stykket bygget. Det fik titelen „Den frivillige.“

En nordmand, begeistret for den franske sag har draget ned til Frankrige og deltager som frivillig i kampen mod tyskerne. Han

blir indesluttet i Paris, skal derfra gå pr. ballon med depecher til Gambetta. Men af sydlige vinde blir ballonen drevet herop til Norge, og den frivillige dumper ned just i denne lille by, hvor han kommer i rette tid for at hindre, at hans kjæreste lader sig dåre af en anden friers overtalelser. Da vinden snart blir gunstig, tager han hende med i ballonen, og begge sætter til veirs for at drage afsted til Frankrige.

Man fandt vistnok ideen meget dristig og forflöien, men man sikrede sig mod alt for streng kritik i så henseende ved at kalde stykket „tryllefarce i en akt.“

Stykket gjorde selvfölgelig megen lykke, og ingen klappede ivrigere end m. Bienvenu, da „den frivillige“ i zouavuniform dumpede ned på scenen og slog om sig med franske fraser, da han „sikkert troede, at han var i Tours!“

Der var dem, som havde ment, stykket måske kunde virke ubehageligt på franskmanden. Men det gjorde det slet ikke. Han morede sig udmærket, sagde: „meget god!“ og forsikrede, at zouavdragten var aldeles correct.

Oberstlöitnanten mente med et grin, at det — fanden hente mig — havde været passeligere, at han havde steget ind i ballonen og var draget sin vei han med. Men det mente slet ikke damerne, der var meget lykkelige over at blive kurtiserede af en virkelig franskmand.

Nogle uger senere fik man efterretningen

om, at ballonen med de to franske luftskippere var dalet ned på Li-fjeld i Thelemarken. Dette vakte ikke mindst sensation i den lille stiftsstad.

Man påstod, at det var „plagiat", og man var meget stolt. Thi det var jo egentlig „vi", som havde fundet på ideen!*)

---

*) Virkelig hændelse.

S. SCHANDORPH:

Fra Provinsen.

Fortællinger og Skizzer.

Mit sidste Skoleaar. — En exileret Students Hændelser. — Et Opror. — En Enkestand. — To Matadorer.

1876. 3 Kr. 50 Øre. Indb. 4 Kr. 75 Øre.

Uden Midtpunkt.

Fortælling.

Andet Oplag.

1879. 4 Kr. Indb. 5 Kr. 25 Øre.

Fem Fortællinger.

Hvordan han fik hende. — En fattig Drengs Ungdomseventyr. — I Gjæstgivergaarden. — Kagepigen. — Et Levnetsløb fortalt paa Kirkegaarden.

1879. 5 Kr. 50 Øre. Indb. 7 Kr.

Unge Dage.

Fortælling paa Vers.

Andet Oplag.

1879. 3 Kr. Indb. 4 Kr. 25 Øre.

Smaafolk.

Fortælling.

1880. 4 Kr. Indb. 5 Kr. 25 Øre.

Thomas Fris's Historie.

Fortælling.

2 Dele. 1881. 8 Kr. Indb. 9 Kr. 50 Øre.

Novelletter.

Victor Hugo i Newport. — Aftenpassiar. Dilettantkomedien. — Kjærlighed fra ...mmesalen. — Stine bliver Gaardmandskone.

... 3 Kr. 50 Øre. Indb. 4 Kr. 75 Øre.

Samlede Digte.

Ældre og nyere.

1882. 3 Kr. 50 Øre. Indb. 4 Kr. 75 Øre.

Et Aar i Embede.

Fortælling.

1883. 4 Kr. 50 Øre. Indb. 6 Kr.

Skovfogedbornene.

Fortælling.

1884. 5 Kr. Indb. 6 Kr. 50 Øre.

Fremmed og Hjemligt.

Fortællinger.

Carlo Gozzi i Sacchis Trup. — Kommissionæren. — Fra en Kunstrejse. — En Oldenborregrosserer. — Sygebesoget — En Kjobenhavnstur i gamle Dage.

1885. 4 Kr. Indb. 5 Kr. 50 Øre.

Det gamle Apothek.

En Fortælling.

1885. 5 Kr. Indb. 6 Kr. 50 Øre.

Valgkandidater.

Lystspil i fire Akter.

1886. 2 Kr. 25 Øre.

Sex Fortællinger.

De tre Fuldmægtige. — Kobbersmeden. — Partikulier Petersen. — Et Glimt. — Hertugen. — Kjærestesorg.

1886. 4 Kr. Indb. 5 Kr. 50 Øre.

Fest- og Sognedage.

Digte og Sange.

1886. 2 Kr. 50 Øre. Indb. 4 Kr.

Uden Midtpunkt.

Skuespil i fire Akter.

1886. 2 Kr.

KJÖBENHAVN.

BIANCO LUNOS KGL. HOF-BOGTRYKKERI (F. DREYER).

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

BRIEF
PTB
0041319

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 09 09 05 05 002 3